

PORA

11/2004

COOPER
HUMANISTEILLE

TABUJA
ETSIMÄSSÄ

LÄHIÖBAARIN
MAANANTAI

3

PÄÄKIRJOITUS

TUSKAA JOKA MINUUTTI
Cooper juostaan koulussa ja armeijassa. Nyt myös Porassa.

4

ARPIA EI HYVÄKSYTÄ
Satu pelkäsi, että pojat lähtevät karkuun.

6

LEIKITÄNKÖ RUUALLA?
Matka syömishäiriöiden ytimeen.

8

MAINOKSET TAHTOVAT HYVÄÄ
Viuhdettä, elämäntilaisuuksia vai tapa myydä?

9

LISÄRAVINNEMARKKINOILLA PÄTEE VILLIN LÄNNEN LAKI
Ravintolaisien käyttäjä joutuu helposti huijatuksi.

10

ONKO TÄMÄ TABU?
Lapsiperheet, maahanmuuttajat ja rahan ylivalta.
Mistä muusta Suomessa ei saa puhua?

13

VANHUSVALLAN VASTAISKU
2020 katuja terrorisoivat rollaattorijengit.

17

TURVAVERKKO TALKOOHENGEN VARASSA
Vapaaehtoiset jatkavat siitä, mihin valtion voimat loppuvat.

18

POHJOINEN ZEN
Mikä saa nuoren miehen kääntymään seinää päin?

20

AAMUVUORO PUPUJUSSISSA
Aamuoluella puhutaan moottoripyöristä ja Kääriäis-Ranesta.

22

TOISELLA TAVALLA KAUNIS
Romaniassa Jenni Rantaa juostiin takahuoneeseen piiloon.

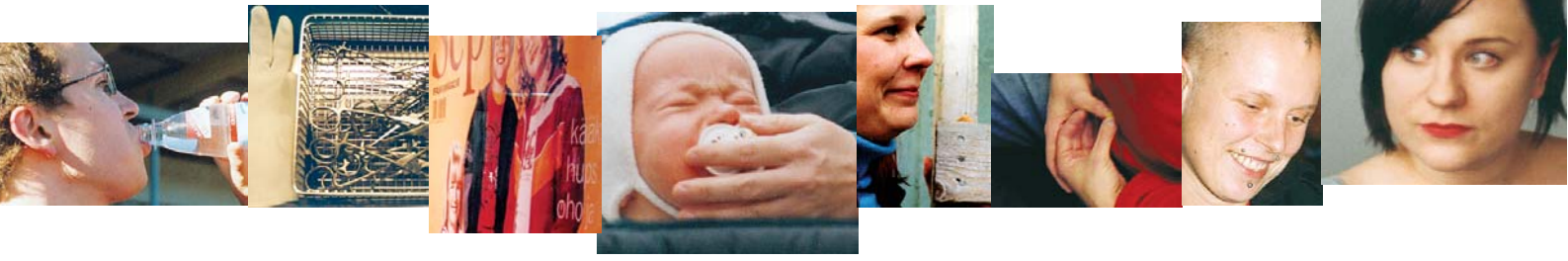
24

JOKA PELKÄÄ, JUOKSEE
Marjo Niemi juoksuuttaa kuusuviotiasta menettämisen pelon edestä.

26

MIELIPIITEET

27

HYVINKÖ SITÄ OLLAAN VOITU?

JUKKA VAHTI

Ei OLLA. Tätä lehteä tehdessämme emme ole voineet pelkästään hyvin. Päättäjistä, poliitikoista, taiteilijoista, pakoilevista haastateltavista ja tempuilevasta tietotekniikasta johtuva stressi on kaivertanut mieltä. Voi meitä.

Toisaalta kukaan toimittajakunnastamme ei ole nähnyt nälkää, kärsinyt väkivallasta tai sairastunut vakavasti lehden teon aikana. Luomisen tuskaamme vähättelemättä voi todeta, että ongelmamme ovat lopulta olleet varsin mitättömiä. Opintoviikot oikovat sielun pikku lommot.

Asia erikseen on se, kannattaako hyvinvoinnista ylipäättään puhua olotilana. Perustarpeiden tyydyttäminen kun ei poikkeustapauksia lukuun ottamatta vaadi nyky-Suomessa keneltäkään kohtuuttomia ponnisteluja. Hyvinvoiminen onkin määrittelykysymys, ja määritelmässä käytetyt kriteerit ovat tiiviisti sidoksissa aikaan ja paikkaan, valitsevaan kulttuuriin.

HYVINVOINTI on lyhyessä ajassa muuttunut olotilasta teoiksi. Hyvinvointi on jotakin, jota suoritetaan ja jonka voi tehdä joko hyvin tai huonosti. Tässä lehdessä käsitellyistä aiheista tällaisia hyvinvoinnin tekoja ovat esimerkiksi kuntoilu, meditaatio, tietynlaisen ruokavalion noudattaminen ja kauneusleikkaukset. Kaikki kulttuuristen arvostuksiemme konkreettisia ilmenymiä.

Käytännön teoilla tehdään todeksi myös kuuluminen erilaisiin alakulttuureihin. Perinteiset suku- ja kyläyhteisöt ovat nuoremmille sukupolville tuttuja vain historiankirjoista, mutta tilalle on tullut uudenlaista yhteisöllisyyttä. Esi-

merkiksi kuntoilijoilla on omat kerhonsa, erikoislehtensä, internetin keskustelupalstansa, sekä tietysti kuntosalinsa, joissa vahvistetaan lihaskunnan lisäksi myös omaa identiteettiä.

Pienryhmän muodostamaan alakulttuuriin voi kuulua hyvinkin erilaisia ihmisiä. Yhdistävä tekijä voi maailmankatsomuksen tai aatteen si-

jaan olla myös huomattavasti pienimuotoisempi asia, kuten kiinnostus haikurunoihin tai johonkin tiettyyn itsepuolustuslajiin. Ihminen on laumaeläin, jonka hyvinvointi on kautta aikojen määräytynyt suhteessa toisiin ihmisiin.

YKSITTÄISTEN tekojen lisäksi hyvinvoinnin syvintä olemusta voidaan ihmetellä myös laajemmasta näkökulmasta. Työelämän kasvavat vaatimukset, hyvinvointiyhteiskunnan murros

ja väestön ikääntyminen ovat ilmiöitä, jotka paitsi liittyvät kiinteästi toisiinsa, myös vaikuttavat voimakkaasti varsinkin nuorempien ikäluokkien valinnanmahdollisuuksiin. Samassa rytäkässä myös käsitykset hyvinvoinnista muuttuvat ja mahdollisesti myös monipuolistuvat.

Keskustelua ja mielipiteitä tarvitaan. Valitsevia totuuksia on syytä kyseenalaistaa, sillä iso osa meille tyrkytettävistä "hyvinvoinnin edellytyksistä" on peräisin voittoa tavoittelevien yritysten markkinointiosastojen suunnittelupöydiltä. Mainosrupujen kumussa todelliset tarpeet hukkuvat helposti meteliin.

Merkittäväksi hyvinvoinnin edellytykseksi onkin muodostumassa kyky erotella oleellinen tarpeettomasta ja näkemys siitä, mikä on tarpeeksi. Tehtävä on haastava kenelle tahansa.

TUSKAA JOKA MINUUTTI

MAIJA KAUPPILA, teksti ja kuvat

Viisi humanistia ja 12 minuuttia. Miltä cooperin testi tuntuu, kun elohopea värjöttelee +1,4 asteessa ja rata on jäässä?

- 00:07:35.00 ”On tullu löysäiltyä viime aikoina vähän liikaa, ei pysty vetää ihan huipputulosta”, **Hannu** sadattelee.

”Ei kaikki maratoonaritkaan pysty juoksemaan cooperia hyvin”, **Marko** vastaa pohdittavana.

Jännitys omasta suorituksesta heijastuu jo hyvissä ajoin keksittyinä selityksinä.

Kevyellä hölkällä ja jäsenien venyttelyllä juoksijat totuttavat lihaksiaan tulevaan shokkiin. Marko neuvoa ojentelemaan kylkiä; niin voi estää pistostuntemukset. Reippaimmat lähtevät lämmittelykierrokselle.

Heta ja **Riikka** ovat cooperoimassa ensimmäistä kertaa, joten heillä ei ole traumoja häiritsemässä keskittymistä. Heta asettaa tavoitteekseen juosta niin, ettei tarvitse hävetä.

Riikalla, entisellä himohiihtäjällä, on suunnitelma, jonka ei usko toteutuvan.

”2400 pitäis pystyä juoksemaan, muuten tulee morkkis. Se on korkeintaan kaks minuuttia per kierros. Toi lenkki näyttää kyllä aika pitkältä.”

- 00:00:20.00 Hannu kuoriutuu vaatteistaan ja järjestäytyy lyhytpunttisissa housuissaan lähtömerkkiä odottavan rivistön sekaan.

”Mä lasken teijän kierrokset ja huudan väliaikoja. Sitten kun aika on mennä, mä huudan tosi kovaa ja te pysähdytte”, **Marja** selvittää ja antaa juoksijoille lähtömerkin.

00:04:31.00 Kylmän ilman ryydittämä väsymys alkaa näkyä juoksijoiden kasvoilta. Al-

kumatkasta heitetyt kommentit ovat harvenneet, eikä kukaan enää vastaa huudeltuihin kysymyksiin. Muutama kirosana karahtaa ilmoille väliaikatietojen myötä.

Marko juoksee määrätietoisesti lähes kierroksen muita edellä. Hän aikoo päästä tavoitteeseensa eli ylittää hyväkuntoisuuden rajapyykin, 2600 metriä.

00:11:50.00 Marja aloittaa rytmikkään huudon kymmenestä kohti nollaa. Hannu rutistaa viimeisen kirinsä ja ohittaa kasvot vääristyneinä kierrosta hitaamman Hetan.

”Seis, pysähtykää, aika loppui”, Marja kiljuu.

Heta kaatuu pituushyppyhiekkalaatikoon ja Hannu tuupertuu huohottamaan hypääjien

00:07:51.00 Hannu ärisee mennessään.

IHMISMÄINEN MENO RIITTÄÄ

COOPERIN TESTI kehitettiin alun perin Yhdysvaltain armeijan kuntomittausta varten. Nykyisen asemansa suomalaisissa kouluissa ja armeijassa testi saavutti jo reilu 30 vuotta sitten. Vaikka 12 minuutin juokstestin idea on mitata verenkiertoelimistön kuntoa, muuttuu juokseminen usein pelkäksi kilpailuksi.

Jyväskylän Kenttärheilijöiden valmentaja **Kari Kallio** tietää, ettei hyvä tulos välttämättä synny, vaikka sisu olisi kuntoa kovempi. Verenmaku suussa spurttamisella saa muutaman metrin matkaa lisää, mutta vielä paremmin menisi, jos jaksaisi ottaa rennosti.

”Tärkeintä on heittää turha jännitys pois ja pitää huoli siitä, että askel pysyy kevyenä. Raskealla askeleella juoksu ei ole taloudellista.”

Etenkin kokemattomalle liikkujalle tuottaa ongelmia suhtautua rasituksen aiheuttamaan pahaan oloon. Kun kuntonsa ääriarvoja ei tiedä, niille ei ole helppo mennä. Liikuntaan totunut taas aistii, missä jaksamisen ja tuupertumisen raja.

Kallio suosittelee kunnollista alkuverrytelyä ja itse testin aloittamista kevyellä juoksulla. Voimien pitäisi silloin riittää koko ajaksi.

”Kyllähän siinä naaman väri voi muuttua ja muutama hikipisarakin vierähtää, mutta menon pitäisi silti olla ihmismäistä. Ideana ei ole, että silmissä pimenee.”

TULOKSET

Heta	1950 m
Riikka	2200 m
Tuomas	2200 m
Hannu	2350 m
Marko	2650 m

PUOLUSTUSVOIMAIN

LUOKITUSRAJAT:	miehet/naiset
huono	alle 2200/2000
tydyttävä	2200-/2000-
hyvä	2600-/2400-
kiitettävä	yli 3000/2800

kiihdytysradalle. Heta ilmoittaa reilusti, ettei hän jaksanut juosta koko matkaa.

”Olisi varmaan mennyt paremmin, jos en olisi ollut eilistä ja toissapäivää krapulassa.”

+ 00:09:03.00 ”Kipukynnyksestä tää koko homma on kiinni. Pitäis juosta niin lujaa, että lopussa on ihan paskana. Ja kyllä mä juoksinkin”, Marko summaa.

Kukaan ei ole täysin tyytyväinen tulokseensa. Syy huonoon menestykseen löytyy toisen kaarteesta jäisestä pinnasta ja hyytävästä tuulesta. Vastatuuli on aivan selvästi heikentänyt tulosta niillä, joilla on suurin tuulenvastus.

Tuomas juoksi viimeksi cooperinsa armeijassa, jolloin tulokseksi kirjautui 2600 metriä.

Nyt suoritus jää 450 metriä heikommaksi, mutta hän katsoo sen olevan silti hyvin.

”Minimitavoite oli 2000 ja kaikki sen päälle on pelkkää plussaa.”

Marko tarkkailee rataa ja nostaa protestin: matkojen mittauksessa on selvästi tehty vääryyttä. Hänelle kuuluu enemmän metrejä.

+ 00:12:40.00 Palaverin jälkeen kolmen kilpailijan tuloksiin lisätään arvioitua virheen korvaava määrä.

”Jes, 2200!” Tuomas hihkuu noustuaan huonokuntoisten kategoriasta tyydyttäväkuntoiseksi. Marja kuittaa skandaalin tynesti.

”Menihän se aika lailla päin helvettiä. Mutten aiokaan pyrkiä alalle – olisin tosi huono liikunnanopettaja.”

00:03:45.00 Kylmyys kiusaa ajanottaja-Marjaa.

+00:04:30.00 Marko pääsi tavoitteeseensa.

- 00:05:34.00 Riikka taipuu kadehdittavasti.

ARPIA EI HYVÄKSYTÄ

TUOMAS KOKKO, teksti ja kuva

Suomessa on noin 50 leikkaavaa plastiikkakirurgia. 21-vuotias Satu on yksi heidän potilaistaan.

16-VUOTIAANA Satu ei enää jaksanut. Hän joutui toistuvasti vastaamaan kysymykseen, miksi hänen rinnassaan on kaksi punaista jälkeä. Ne olivat jääneet lapsena tehdystä sydänleikkauksesta.

”Arvet olivat sellaiset, että minun piti aina miettiä, mitä voin laittaa päälle. Ihmisille joutui vääntämään rautalangasta, mistä ne olivat tulleet. Se tuntui kiusalliselta, mutta ei se hirveästi itsetuntoon vaikuttanut”, 21-vuotias Satu muistelee.

Lapsena Sadulta korjattiin synnynnäinen sydänvika. Leikkauksessa hänen rintaansa kiinnitettiin kaksi letkua. Ne jättivät rintaan punaiset jäljet, joiden halkaisija oli noin pari senttiä. Satu käytti vain sellaisia vaatteita, joiden kaulaukko ei paljastanut jälkiä.

”Olin aina ajatellut, että tulen arpien kanssa toimeen. Olin varmaan 16-vuotias, kun päätin, että haluan niistä eroon”, hän kertoo.

”Äitini oli jutellut lääkäreiden kanssa sydänleikkaukseni jälkeen. Hän tiesi, että jonain päivänä haluan leikkaukseen, jossa arvet korjataan.”

RINTAAN JÄÄNEET jäljet kiinnittivät toisten ihmisten huomion. Satu joutui kertomaan tuntemattomille ihmisille sydänleikkauksestaan. Esimerkiksi joka kerta, kun hän meni uimaan, joku katsoi jälkiä ja kysyi, mistä ne olivat tulleet. Liikuntaharrastuksensa vuoksi Satu joutui puhumaan niistä lähes päivittäin.

”Arpiin oli jäänyt sellainen kiinnike, josta kavereiden mielestä oli kauhean hauska kiusata. Se teki pahaa. Tai ei minua varsinaisesti kiusattu, mutta tuntui pahalta, kun arvista kysyttiin aina.”

”Siinä vaiheessa, kun pojat tulivat mukaan

kuvioihin, piti miettiä, voiko heidän kanssaan tehdä mitään. Minun piti aina ensiksi selittää, että rinnassani on arpia, ettei poika lähde karuun”, hän kertoo.

Toisten ihmisten suhtautuminen rintaan jääneisiin jälkiin sai Sadun harkitsemaan leikkauksista, jonka jälkeen niitä ei enää huomaisi yhtä helposti. Ajatus leikkauksesta eli hänen mielessä monen vuoden ajan. Usein ihmiset luulevat, että plastiikkakirurgit voivat poistaa arpia. Niistä jää kuitenkin aina jotain jäljelle, sillä arpia voi vain häivyttää.

”Unohdin koko asian välillä, mutta vähitellen käsitykseni leikkauksen tarpeellisuudesta vahvistui. Esimerkiksi pukeutuminen oli jokakesäinen riesa. Minun oli vaikea pukeutua sillä tavalla, etteivät arvet näkyisi”, Satu kuvailee.

SATU PÄÄSI kunnallisen terveydenhuollon kautta plastiikkakirurgin leikattavaksi 20-vuotiaana. Suurin osa plastiikkakirurgien työstä on juuri Sadun kaltaisten potilaiden hoitamista, sillä he tekevät valtaosan leikkauksistaan kunnallisessa terveydenhuollossa.

Plastiikkakirurgit korjaavat useimmiten erilaisia vammoja – niin sanottuja kauneusleikkauksia tehdään paljon vähemmän kuin ihmiset kuvittelevat. Suomessa on noin 50 leikkaavaa plastiikkakirurgia, joista alle kymmenen elää pelkästään pitämällä yksityistä vastaanottoa.

Kaikki muut työskentelevät kunnallisessa terveydenhuollossa yksityisen vastaanoton pitämisen lisäksi.

Välittömästi leikkauksen jälkeen Satu alkoi miettiä, mitä oli tehnyt. Leikkaus oli ollut pieni, mutta hänen rintaansa sattui. Muutaman

viikon ajan jopa auton turvavyön käyttäminen teki kipeää. Nyt puolitoista vuotta myöhemmin Satu on tyytyväinen. Hän sanoo, että leikkaus on muuttanut hänen käytöstään avoimemmaksi.

”Olen onnellinen, ettei minun tarvitse enää miettiä pukeutumistani eikä sitä, kyselevätkö ihmiset. Se tuntui minusta raskaalta, vaikka ihmiset kyllä ymmärsivät, kun heille selitti mistä arvet olivat tulleet.”

**KAUNEUS-
LEIKKAUKSIIN
SUHTAUDUN
KIELTEISESTI.**

SATU EI ymmärrä ihmisiä, jotka haluavat plastiikkakirurgin leikattavaksi ilman hyvää syytä. Plastiikkakirurgin yksityisvastaanoton asiakas on useimmiten nainen, joka haluaa silmäluomileikkaukseen. Potilaan mielestä hänen silmiensä yläluomissa on löysää ihoa ja ryppyjä, jotka hän haluaa pois leikkauksen avulla. Plastiikkakirurgit tekevät yksityisvastaanottoillaan myös paljon rasvaimuja ja luomenpoistoja.

Yksityisvastaanotoilla käy satunnaisesti ihmisiä, jotka haluavat muuttaa ulkonäköään niin paljon, ettei plastiikkakirurgia pysty täyttämään heidän toiveitaan.

Potilaiden harhakuvitelmat plastiikkakirurgiasta johtavat toisinaan myös erimielisyyksiin kirurgin kanssa. Potilas saattaa väittää leikkausta epäonnistuneeksi, koska hänen ulkonäkönsä ei ole muuttunut suunnitelmien mukaisesti.

”Hyväksyn plastiikkakirurgian, jos sen avulla esimerkiksi korjataan arpia. Varsinaisiin kauneusleikkauksiin suhtaudun kielteisesti. Ihmettelen, kuinka naiset ottavat silikonirintoja ja sanovat, ettei se tunnu missään. Minulta vain korjattiin arpia, ja se tuntui todella kipeältä”, Satu sanoo.

Haastateltavan nimi on muutettu.

LEIKITÄÄNKÖ RUUALLA?

SANNA HILLU

KYLLÄPÄS MAAILMASSA onnenlahjat jakautuvat tasaisesti. Punainen Risti raportoi, että Darfurissa on nälänhätääkin pahempi ruoka-krässi, ja samaan aikaan syömishäiriöiden määrä läntisessä maailmassa sen kun kasvaa. Ihannoimme laihoja nälkäkurkia ja kuitenkin samaan aikaan syömmme itsemme tynnyrien kokoisiksi. Mielenkiintoinen kehitys; ainakin minua äiti kielsi leikkimästä ruualla.

Ylilihavia kansalaisia löytyy jokaisesta väkijoukosta, ja muidenkaan syömishäiriöiden hoito ei toimi niin kuin pitäisi. Anoreksiaan, bulimiaan, ortoreksiaan ja muihin syömishäiriöihin suhtaudutaan kuitenkin vakavasti, mutta kun tulee puhe liikalihavuudesta, asian annetaan valitettavan usein olla. Jos joku haluaa muistuttaa tankkia, niin omapahan on asiansa. Ei ihme, että olemme hyvää vauhtia matkalla maailman toiseksi lihavimmaksi kansaksi.

Olen huollissani siitä, että koululaiset jättävät terveellisen kouluruuan väliin ja nauttivat sen sijaan makeita ja rasvaisia välipaloja kyyti-poikanaan virvoitusjuomat. Eipähän tarvitse etsiä levenneiden vyötäröiden syytä kovinkaan kaukaa. Myös varusmiehet ovat tukevampia kuin aikaisemmin; ehkä Sotkun valikoimasta kannattaisi karsia ne kuulut munkkipossut tai kohta meitä puolustavat sohva-perunat.

MUTTA MISTÄ SITTEN tämä kilojen kasaantuminen oikein johtuu? Eikö jo idioottikin tajua liikkua riittävästi ja syödä vähemmän kuin kuluttaa? Morgan Spurlock osoittaa dokumentissaan *Super Size Me* syyttävän sormen kohti pikaruokaketjuja, etenkin McDonald'sia, jonka ruokaa hän nautti kuukauden ajan. Seurauksena oli, että Morgan paisui kuin pullataikina ja hänen terveytensä huononi niin oleellisesti, että lääkärit halusivat keskeyttää kokeen samantien.

Vaikka kanssani dokumentin nähneistä tuskin kukaan poikkesi viereiseen Hesburgeriin hampurilaisille, totuus on, että pikaruokakulttuuri on vakiintunut osaksi elämäämme. Kannattaisi kuitenkin pohtia kaksi kertaa ennen kuin ahtaa kupuunsa seuraavan pizzan

tai Big Macin, sillä Spurlockin dokumentissakin vain ruokavaliota vaihtamalla saatiin häiriikköluokan oppilaista enkeleitä. Niin, me olemme sitä mitä me joka päivä suuhun laitamme.

JOKAPÄIVÄINEN LEIPÄMME on kuitenkin myös jokapäiväinen ongelmamme. Ja osa tätä ongelmaa ovat he, jotka jättävät syömisen kokonaan väliin. Julkisuuden henkilöiden kukkakeppiä muistuttavista vartaloista ollaan jatkuvasti huolissaan; uusin huomattavasti laihtunut on Espanjan kruununprinsessa Letizia.

Myös hiljattain tapaamani helsinkiläinen tyttö tietää syömishäiriöiden nurjan puolen entisenä anorektikkona, nykyisin myös bulimikkona. Eikä hänen tilanteensa ole sen valoisampi: viisi viikkoa Lapinlahden sairaalan Syömishäiriö-

häiriökllinikalla, sitten tylästi kotioloihin odottelemaan pääsyä päiväsaaraalaan. Kuukausi kului, mutta jatkohoitopaikkaa päiväsaaraalaan ei. Eikä kukaan valvo, mitä hän syö, jos syö. Puhumattakaan siitä, että vaikka Lapinlahti on erikoistunut sekä anoreksian että bulimian hoitoon, bulimian huomattavasti tukevoittama tyttö sen kun lihoi lisää hoitajien valvoessa ateriointia silmä kovana vieressä. Että jääköön puheet syömishäiriöiden hyvästä ja tehokkaasta hoidosta maassamme!

Mihin tämä kehitys on oikein menossa? Ilta-Sanomien lukijakirjeestä löytyi yksi vastaus: liikakilojen haltija kehotti meitä kaikkia unohtamaan kilojen kanssa stressaamisen ja hyväksymään itsemme juuri sellaisena kuin olemme, näytti vaaka sitten huolestuttavaa alipainoa tai reipasta liikalihavuutta. Itsensä hyväksyminen on aina loistava idea, mutta tässä syömishäiriöisten maailmassakaan ei ole järjen käyttö kielletty.

Ruualla voi leikkiä niin paljon kuin huvittaa, mutta minä laittaisin terveyden etusijalle. Vaikka seurauksena onkin, että olen vuosien varrella kuullut olevani liian laiha, liian lihava sekä viimeksi liian terveellisesti syövä. Sen siitä saa, kun koettaa pitää itsestään ja terveydestään hyvää huolta; saa kuulla leikkivänsä yhä ruualla!

MAINOKSET TAHTOVAT

HYVÄÄ

ELINA KEMPPAINEN, teksti ja kuva

Mainoksia syytetään väristelystä ja manipuloinnista. Mitä pahaa silnä on, jos ne tarjoavat meille unelmia?

MAINOSSUUNNITTELIJA Joni Kukkohovi Bob Helsinki - mainostoimistosta harmittelee, että mainonta yhdistetään pelkästään päivittäistavaroiden myyntiin. Mainonta on hänen mielestään paljon muutakin.

”Mainonta on käsitteenä laajempi kuin pelkästään kaupalliseen tarkoitukseen suunnitellut viestit. Yhtäläillä mainontaa käytetään yhteiskunnallisten asioiden viestimiseen, hyväntekemiseen ja mielipiteisiin vaikuttamiseen.”

”Parhaimmillaan mainokset voivat olla myös oivallista viihdettä. Ne pystyvät myös usein tarjoamaan emotionaalisen kokemuksen pelkän kaupallisen viestin lisäksi.”

TAISTELU KULUTTAJEN huomiosta on johtanut siihen, että mainokset pyrkivät pysäyttämään katseen keinolla millä hyvänsä. Kansainvälinen vaatevalmistaja Benetton järkyttää ja herättää keskusteluakin epäsovinnaisilla kampanjoillaan.

Benetton pyrkii yhdistämään hyväntekijän imagon vaatteiden myyntiin. Vaatevalmistaja tuki esimerkiksi maailman nälänhädän poistamiseen tähtäävää kampanjaa. Mainoskampanjan pääkuvassa miehellä oli amputoidun käden jatkeena väännyt lusikka.

MAINOKSIA tutkineen mediapsykologi **Anu Mustosen** mielestä periaatteessa mitä tahnassa, mikä herättää yhteiskunnallista keskustelua, voi pitää hyvänä asiana.

”Jotkut mainokset antavat oikeasti ajattelamisen aihetta. Nykyään on paljon mainoksia, jotka kehottavat ihmistä pitämään huolta itsestään ja varaamaan aikaa ihmisille: itselleen ja läheisilleen. Tämä on eräänlainen muoti-ilmiö, joka kertoo tästä ajasta.”

”90-luvulla mainoksissa korostuivat menestystarinat. Ne kertoivat, että pitää pärjätä ja menestyä työelämässä. Nyt onneksi ymmärretään, että ihmiset ovat kärsineet tällaisesta oravanpyörästä ja ihmisläheinen linja mainoksissa on tullut entistä voimakkaammaksi.”

MAINONTA VOI vaikuttaa ihmisen käsitykseen itsestään. Ihmiset voivat määritellä tuotteita ostamalla itselleen ja muille, mitä he ovat.

Joni Kukkohovi uskoo, että mainoksilla voi olla myönteinen vaikutus ihmisiin juuri ostopäätösten kautta.

”Urheivälinevalmistajan mainokset voivat kohottaa lapsen itsetuntoa. Pieni poika voi futistreeneissä uskoa, että hänestä tulee seuraava David Beckham, kun hänellä on Adidaksen kengät.”

ANU MUSTOSENKAAN mielestä ei ole paha asia, jos nuori vahvistaa haurasta minäkuvaansa ostamalla merkkituotteita. Se vie kuitenkin rahaa. Mainonnan vaikutus ei ole yksiselitteistä.

Se mikä vahvistaa toisen itsetuntoa, voi romuttaa toisen. Mustosen mukaan ihmiset, joilla on hauras minäkuva, ovat muita alttiimpia vaikutusyrityksille.

”Esimerkiksi joku naistenlehden mainos, jossa sairaalloisen anorektinen malli esittelee uutuustuoksua, voi saada jossain aikaan raivokkuutta, mutta pönkittää jonkun toisen itsetuntoa, jos hän samaistuu malliin ja kokee olevansa yhtä hyväntekijä. Jos suhde omaan ulkonäköön on ongelmallinen, tämänkaltaisen mainoksen vaikutus voi tietenkin olla vaurioittava.”

”Erityisesti nuorten ja naisten mainokset kertovat, mikä on trendikästä ja minäkäläinen nyt kuuluu olla. Pohjimmiltaan kyse on siitä, että ihminen haluaa olla hyväksytty, tykätty, kuulua porukoihin ja olla sellainen kuin kukaankin olla.”

MAINOSTOIMISTOT seuraavat tarkasti, miten ihmiset kokevat mainokset.

Tieto on Kukkohovin mukaan kallisarvoista, ja sitä käytetään seuraavissa projekteissa. Tärkeintä on saada aikaan reaktio ihmisessä.

”Ei ole mikään salaisuus, että mainosala käyttää psykologeja apuvälineenä suunnittelussa. Kun ihmisryhmien tarkoituksiperiä ja motivaattoreita koetetaan penkoa, ammattilaisilta löytyy usein hyviä näkemyksiä.”

”**EI OLE MIKÄÄN SALAISUUS, ETTÄ MAINOSALA KÄYTTÄÄ PSYKOLOGEJA SUUNNITTELUSSA.**”

LISÄRAVINNEMARKKINOILLA PÄTEE VILLIN LÄNNEN LAKI

MAISA LEHTOVUORI, teksti ja kuvat

Lain rajoja koettelevaa mainontaa, kiellettyjä aineita. Lisäravinnemarkkinoilla eivät päde samat säännöt kuin muussa elintarvikekaupassa. Ala on saanut kehittyä rauhassa kyseenalaiseen suuntaan, sillä valvontaan ei ole panostettu. Myös käyttäjät kuuluvat kuluttajien vähemmistöön.

”NOSTAA KASVUHORMONITASOA 700 prosenttia”, ”lisää seksuaalista aktiivisuutta”, ”vähentää uupumuksen tunnetta”, ”polttaa rasvaa”.

Lisäravinnemainokset lupaavat huimaa parannusta suorituskykyyn ja ulkonäköön.

Harvemmin mainoksissa muistetaan mainita, että urheilullinen olemus saavutetaan vain peräänantamattomalla harjoittelulla. Kehon koostumusta voi muuttaa ainoastaan omaksumalla pysyvästi terveelliset ruokailutottumukset.

Urheiluravinteiden markkinoinnin valvonta on summittaista sohimista sinne tänne. Valvonta perustuu siihen, että kuluttajilta tulee paljon valituksia tuotteesta.

Yleinen tapa on markkinoida tuotteita lihaksia kasvattavina, rasvaa polttavina tai suorituskykyä lisäävinä. Mainonnalla pyritään vaikuttamaan mielikuviiin, joihin monet mielellään uskovat.

Liikevaihdoltaan maailman suurimman urheiluravinnevalmistajan EAS:n maahantuoja **Petri Tykkä** toivoo, että nimenomaan mainontaan puututtaisiin enemmän.

”Urheiluravinteista on hyötyä, jos niitä käytetään oikein. En ole menettänyt uskoani urheiluravinteisiin vaan niiden markkinointiin.”

Harhaanjohtava markkinointi koukuttaa etenkin nuoria. Mainoksissa käytetään ammatillaiskehonrakentajia ja malleja.

Niiden järjettömät lupaukset saavat nuoren helposti uskomaan, että tietyn tuotteen käyttäjänä saavuttaa saman ulkonäön helposti.

Petri Tykkä kritisoi rankasti alalla vallitsevaa markkinointikäytäntöä. Hän pelkää sen vaarantavan jopa käyttäjien terveyden.

”Nuoret kundit saattavat käyttää tuotetta liikaa valheellisissa mainoksissa luvattujen tulosten toivossa. Huippukehonrakennuksessa on kuitenkin aina takana kiellettyjä aineita.”

MIKÄLI MAINOKSIIN on uskominen, lisäravinteiden avulla kykenee konemaiseen, päivästä toiseen jatkuvaan suorittamiseen. Väsymyksen tunne ja nälkä katoavat, lihakset kasvavat ja rasva palaa.

Ajatus sopii mainiosti suorituskeskeiseen kilpailuyhteiskuntaan. Kun joka puolelta tulivat vaatimukset stressaavat, tuntuu helpolta täydentää ruokavaliota purkista.

Hiilihydraatti-, proteiini-, vitamiini- ja mineraalivalmisteita myydään kuntosaleilla, apteekkeissa ja kaupoissa.

Tuotteiden turvallisuudesta ei kuitenkaan ole takeita, sillä Suomessakin myytävistä lisäravinteista on löydetty hormonien esiasteita.

Mistä sitten tietää, että jokin valmiste ei sisällä kiellettyjä tai terveydelle vaarallisia aineita? Ei mistään, sanoo UKK-instituutin tutkija, ravitsemusasiantuntija **Patrik Borg**.

”Lisäravinnekauppaa ei valvota. Vain tutkituttamalla tuotteen voi varmistua sen turvallisuudesta. On kuitenkin äärimmäisen epätodennäköistä, että tuotteet sisältäisivät jotain terveydelle vaarallista eikä sellaista ole tietäkseni Suomessa todettu.”

LISÄRAVINTEISSA PUUTTEITA

ELINTARVIKEMÄÄRÄYKSIÄ noudatetaan kuntosaleilla huonosti, selviää Elintarvikeviraston tuoreesta selvityksestä.

Liki puolet kuntosalien myymistä 55 analysoidusta tuotteesta oli määräysten vastaisia. Koostumus ei vastannut pakkausselostetta, vaan ravintoaineiden määrä oli ilmoitettua suurempi tai pienempi. Kaikkia aineita kuten kofeiinia tai muunto-geenisia ainesosia ei ollut mainittu pakkausmerkinnöissä. Seitsemässä tuotteessa oli rohdoksia tai korkeita lääkkeille ominaisia vitamiini- ja kivennäisainemääriä. Kaksi tuotetta oli luokiteltavissa lääkkeeksi.

Myös markkinointiaineistossa oli lainvastaisuuksia: väitteitä sairauksien ehkäisemisestä, hoitamisesta tai parantamisesta.

Tarkastuskäyntejä tehtiin 18 kuntosalille, joista 12 oli tehnyt elintarvikehuoneistoilmoituksen. Vain 11 kuntosalia pystyi jäljittämään tuotteet maahantuojalle tai valmistajalle. Valvonta laajenee valtakunnalliseksi vuoden lopussa.

”Suurempi riski on siinä, että tuote sisältää epäpuhtauksia, jotka johtavat positiiviseen dopingnäytteeseen. Näin on käynyt myös meillä.”

TAVALLISELTA KULUTTAJALTA lisäravinteiden turvallinen käyttö vaatii tietoa tai kykyä etsiä tietoa luotettavista lähteistä. Ongelma onkin, ettei soveltuvaa tietoa ole saatavilla.

”Lisäravinteita koskevaa hyvää materiaalia ei juuri ole kuluttajille tuotettu, sillä ravintolisät eivät ole kovin merkittävä ravinto- tai kansanterveysviestinnän kohde”, sanoo Borg, joka ei itsekään pidä lisäravinteiden käyttöä suurena ongelmana.

Yksi nyrkkisääntö terveysriskien minimoimiseen on olla tilaamatta tuotteita internetistä.

Muulla maailmassa valmisteissa saa olla ainesosia, jotka ovat Suomessa kiellettyjä. Nämä aineet voivat myös aiheuttaa vaaraa terveydelle.

Turvallistenkin lisäravinteiden käytössä on syytä noudattaa suosituksia. Painonnousu tai iho-ongelmat voivat olla seurausta liiallisesta käytöstä. Rasvaliukoisten vitamiinien (A, D, E, K) pitkäaikainen yliannostelu voi aiheuttaa terveyshaittoja.

Tieto on tässäkin Patrik Borgin mukaan valttia.

”Ravintolisissä on se ongelma, että kolme pilleriä on määrällisesti vähän, mutta vaikuttaa ainetta voi olla paljon. Jos ei tiedä mitä on käyttämässä ja mitkä ovat turvallisina pidetyt määrät, mutta päättää moninkertaistaa annoksen, niin kyllä se hemmetin huonolta kuulostaa.”

KILPAURHEILUTAUSTAN omaava Petri Tykkä perusti Suomeen vuonna 1996 ensimmäisen urheiluravinteiden erikoiskaupan.

Sitä ennen markkinoilla oli vain yksi yritys, joka kävi kauppaa kuntosalien kautta. Asiakas-kunta muodostui kehonrakentajista ja fitness-urheilijoista.

Tykkä ryhtyi laajentamaan bisnestä myös salien ulkopuolella.

**” VAIN
TUTKITUTTAMALLA
TUOTTEEN VOI
VARMISTUA SEN
TURVALLISUUDESTA.**

”Tällä hetkellä asiakkaina on kymmeniä-ellei satojatuhansia tavallisia kuntoilijoita. Viimeisen vuoden aikana asiakkaiksi on tullut yhä enemmän naisia, jotka käyttävät erilaisia laihdutusvalmisteita.”

Ateriankorvikkeiden käyttö on kasvussa. Kauneudesta tai urheilullisuudesta tunnetut julkikset mainostavat käyttäväänsä tuotteita. Ravintolisät auttavat säilyttämään hyvinvoivan ulkonäön vuodesta toiseen. Miksei siis taviskin vaalisi ulkonäköään otta-

malla välipalansa pussista?

Patrik Borg ei ole jauheista, juomista ja patukoista kovin innostunut, muttei näe niissä mitään haittaakaan.

”Se, että ateriankorvikkeet auttavat painonhallinnassa, kertoo siitä, että ihmiset eivät syö kovin hyvin. Painoa voi hallita ruuallakin.”

”Jos ajatellaan, että näitä käyttämällä syöminen on monipuolista, ja muuten syödään mitä sattuu, ollaan väärässä. On kuitenkin parempi vaihtoehto syödä välipalapatukka silloin tällöin kuin mennä huoltoasemalle vetämään hodari.”

LISÄRAVINNEKAUPASSA liikkuu miljoonia. Kilpailu alalla kiristyy, ja uusia tuotteita tulee markkinoille jatkuvasti. Petri Tykkä on huolissaan alan kehityksestä.

”Uusien tuotteiden myötä raaka-aineiden taso on laskenut. Käytetään halpoja, huonolaatuisia raaka-aineita, joita jopa markkinoidaan väärin.”

”Suomalainen agentti voi ostaa aineen isommalta eurooppalaiselta agentilta, joka hankkii sen Kiinasta. Lopullisen tuotteen etiketissä alkuperämaana lukee Eurooppa.”

Tuotteiden turvallisuutta ei voi täydellisesti taata kukaan. Sekä Tykkä että Borg suosittelevat riskien minimoimiseksi käyttämään vain isojen, tunnettujen valmistajien tuotteita. Borg uskoo, että nimestään tarkat yritykset eivät ehdoin tahdoin ota riskiä maineensa menettämisestä.

”Mitä isomman firman tuote, sitä todennäköisemmin laatumenetelmät ovat kunnossa ja tuotteet puhtaita.”

Vaikka valvonta edelleen on lapsenkengissä, Suomessakin lisäravinteiden suosion kasvuun on herätty. Elintarvikevirasto on tänä vuonna tehostanut kuntosaleilla myytävien elintarvikkeiden valvontaa.

TODELLISTA HYÖTYÄ lisäravinteista ei tutkimusten mukaan ole, mikäli ruokavalio on kunnossa.

Patrik Borgin mukaan kreatiini on ainoa lisäravinne, joka todistetusti parantaa suorituskykyä voimakkaita toistuvia suorituksia vaativissa lajeissa, kuten squashissa tai pikajuoksussa.

Kestävyyteen tämä aineenvaihdunnassa luonnollisesti syntyvä aminohappo ei vaikuta. Urheilijoiden on mahdollon saada tarvittavaa määrää kreatiinia ruuasta.

Ravintolisien suorituskykyä parantavat vaikutukset ovat vain valmistajien ja myyjien väittämiä, eivät tieteellisin tutkimuksin todistettuja.

”Esimerkiksi sitä, mikä on hyvä- tai huonolaatuista proteiinia, tutkitaan paljon.”

”Tosiasia on kuitenkin se, ettei meillä ole mitään näyttöä siitä, että enemmän käsitelty tuote olisi parempi kuin umpitavallinen soija-, maito- tai heraproteiini. Eri proteiinivalmisteiden välillä ei näytä olevan mitään eroa”, huomauttaa Borg.

Moni kuntosaliharrastaja on proteiinien eroista eri mieltä. Niin myös Petri Tykkä.

”Halvalla ei voi saada hyvää. Olenkin hottanut asiakkaita käyttämään mieluummin vähän hyvälaatuista kuin paljon huonolaatuista proteiinia.”

Loppujen lopuksi valmisteiden tehossa onkin kyse henkilökohtaisista kokemuksista ja siitä, mihin päättää uskoa.

Tykkän mukaan urheiluravinteista ei ole suurimmalle osalle mitään hyötyä. Todellinen tarve lisäravinteisiin syntyy vasta, kun ruokavalio on puutteellinen eikä sitä aiotakaan korjata.

”Ihmiset eivät tänä päivänä syö kovin monipuolisesti, vaikka olisi parempi, että söisivät. Lisäravinteilla ei voi koskaan paikata huonon ruokavalion aukkoja”, muistuttaa Borg.

Kuvauspaikka: Keravan Forever Kuvien henkilö ei liity juttuun.

ELÄMÄNTAPANA TERVEYS

ENSIVAIKUTELMA MIEHETÄ on urheilullinen. Hän on pukeutunut verryttelyhousuihin ja collegepaitaan. Harteikas olemus kieli sadoista kuntosalilla vietetyistä tunteista. **Make**, 34, on harrastanut kamppailulajeja ja kuntosaliharjoittelua parikymmentä vuotta.

”Keskimäärin harjoittelen neljästä viiteen kertaan viikossa. Välillä on kausia, jolloin treenaan joka päivä: kamppailulajeihin liittyvää voimaharjoittelua tai aerobisia harjoitteita.”

Lisäravinteet ovat kuuluneet kuvaan lähes yhtä kauan, enemmän tai vähemmän säännöllisesti. Make käyttää ravintovalmisteita eri tavoin: voiman ja lihasmassan lisäämiseksi tai painon ja rasvaprosentin pudottamiseksi.

”Voimailussa energiaa on saatava enemmän kuin kuluttaa. Silloin ratkaisee se, mistä energian otan: syönkö pussin sipsejä vai teenkö korkealaatuisen proteiiniuoman. Mieluummin valitsen jälkimmäisen vaihtoehdon.”

Make käyttää säännöllisesti vitamiineja ja kuureina kalaöljyä. Proteiini- ja hiilihydraattivalmisteita kuuluu ateriankorvikkeina tai palautusjuomana. Valikoiman erikoisin tuote ovat niin sanotut thermogeenit.

”Thermogeenit lisäävät joidenkin tutkimusten mukaan kehon lämpötilaa ja nopeuttavat sitä kautta aineenvaihduntaa. Hikoilun kautta rasvan pitäisi palaa tehokkaammin.”

Mies on kokenut myös lisäravinteiden haitat.

”Jos tuotteita käyttää liikaa, paino nousee. Myös akne on tyypillinen haittavaikutus. Verikin saattaa sakeutua liikaa.”

Makea voisi kutsua valvutuneeksi lisäravinteiden käyttäjäksi. Vuosien kokemus on lisännyt kriittisyyttä, ja harjoittelun pohjalla on terveellinen, monipuolinen perusruoika. Valmisruokia liikunnallinen mies ei käytä.

”Pyrin syömään enemmän proteiinipitoisia ruokia - se on lihaksen perusrakennusaine. Ruuasta saa helposti paljon hiilihydraatteja ja rasvoja, mutta hyvän proteiinin osuus jää vähälle.”

Tuotteita on kuitenkin niin paljon, että kriittisenkin kuluttajan on pakko kokeilla löytääkseen viidakosta toimivat valmisteet. Myös hinta vaikuttaa tuotteiden valintaan.

”Yleensä perehdyn puolueettomiin tutkimuksiin ja eri lehtien artikkeleihin. Katson tuotteen raaka-aineet ja vertaan niitä lukemiini tutkimuksiin. Jos jossain on todettu tietyn proteiinin imeytyvän tehokkaasti, vaikuttaa se ostopäätökseen.”

”Joskus hairahdun kuitenkin ostamaan tuotteen vain siksi että se on halpa.”

Make painottaa lisäravinteiden käytössä kriittisyyttä: ensimmäistä vastaan tulevaa mainosta ei pidä uskoa.

”Meillä jokaisella on erilainen aineenvaihdunta, joka vaikuttaa siihen, mitä ja miten paljon käyttää. Käyttö on aina yksilöllistä.”

ONKO TÄMÄ TABU?

... seksi, politiikka, maahanmuuttajat, työttömyys, lapsiperheet, menestys, hygienia, vanhuksset, sota, kuolema, alkoholi, laiskuus, koti, sairaus, neitsyys, kommunismi, raha, rasismi, fasismi, huumeet, pornoteollisuus, kettutyöt, poliisi, vammaisuus, parisuhdeväkivalta, pedofilia, isänmaa, köyhyys, absolutismi, mielenterveys, prostitutio, veteraanit, muslimit, armeija, HIV ...

TUUKKA TENHUNEN, teksti
MAIJA KAUPPILA, kuva

TABU ON PERINTEISESTI tarkoittanut ”pyhää kieltoa”, joka liittyy usein seksuaalisuuteen, uskontoon ja hygieniaan. Tabut yhdistetään useimmiten menneisiin aikoihin ja vanhoillisempiin yhteiskuntiin.

Silti yhä puhutaan lehdistön itsensensuurista ja kielletyistä aiheista, joista ei esimerkiksi perhepiirissä saa keskustella. Mitkä ovat nykyajan tabuja vai onko niitä ollenkaan olemassa?

Antto, 22, opiskelee tietotekniikkaa ja Jutta,

20, biologiaa Jyväskylässä. Arto, 25, on omien sanojensa mukaan ”monialainen humanisti” Tampereelta. Ravintolassa on hiljaista, ja seurueelle löytyy syrjäinen nurkkapöytä. Mitä tulee tulokseksi, kun kolme erilaista nuorta laitetaan pohdiskelamaan nykyajan tabuja sekä suvaitsevaisuuden rajoja?

”**ENSIMMÄISENÄ** tabuista tulee mieleen yhteiskunnallisesti kielletty tai vaiettu asia”, Antto aloittaa. ”Hmm, vaikka joku insesti”. Jutta hymyilee, melkein kikattaa. ”Mulle tu-

lee eka tabuista mieleen nolo keskustelu, jonka kävin äitini kanssa. Se on palanut kiinni mieleen vaikkei haluaisi. Sanotaanko, että se koski naisten orgasmeja”. Arto näyttää järkyttyneeltä. ”Joo, öö, yhteiskunnallisesti vaiettu asia on hyvä.”

”**EN ITSE NÄE** suvaitsemattomuutta tabuna”, Antto jatkaa. ”Epäluuloisuus erilaisuutta kohtaan on niin syvään piirtynyttä, että se näkyy jokaisessa. Silloin on hankala arvostella muita samasta.” Arto nyökkäilee hyväksyvästi.

ROUVA SYYTTÄJÄ JA SUVAITSEVAISUUDEN RAJAT

Rouva Syyttäjä Ritva Santavuori tunnetaan räväkänpunaisista hiuksistaan ja vieläkin räväkämmissä mielipiteistään. Entinen Helsingin kaupunginviskaalin viraston huumeasiain päällikkö ei kuitenkaan jätä tilaa jälkivisaudelle paljastaessaan Poralle mielipiteensä tabulista, rikoksista ja alakulttuureista.

SANNA HILLU, teksti

TABUT Ritva Santavuoren mielestä tabu tarkoitti alun perin salaperäistä voimaa, jota pitää varoa, mutta myös esineet saattavat olla tabuja, joita ei pidä koskettaa. Sittemmin käsite on laajentunut.

”Nykyäänhän tabulla tarkoitetaan asiaa, josta ei ole sopivaa puhua.”

Mutta onko Santavuoren mielestä tabuja jäljellä?

”Ilman muuta on. Myös tabut seuraavat aikaansa ja muuttuvat muun kulttuurin mukana. Nykyään ei sovi sanoa sokea, juoppo, laiska tai

neekeri. Myöskään työttömiä ei saa epäillä työhaluttomiksi.”

MAAHANMUUTTAJAT Santavuoren mukaan yksi tabu on maahanmuuttajien tekemät rikokset.

”Maahanmuuttajat tekevät kokonaislukumääräänsä nähden paljon rikoksia. Siihen ei kuitenkaan saa kiinnittää Suomessa minkäänlaista huomiota.”

Santavuoren mielestä maahanmuuttajat eivät ole sen parempia kuin valtaväestö, eikä heille pidä antaa muuta väestöä loukkaavia erityisoikeuksia.

”Maahanmuuttajia on kohdeltava tasa-arvoisesti ja hyvin, kuitenkin muistaen, että myös heissä on rehellisiä ja epärehellisiä, hyviä ja pahoja, luotettavia ja epäluotettavia. He saavat pitää kiinni omasta kulttuuristaan, jos se ei ole ristiriidassa Suomen lakien ja yhteiskuntajärjestyksen kanssa.”

RIKOKSET Santavuorelta ei löydy ripaustakaan myötätuntoa rikollisia kohtaan.

”Huumeiden käyttö on rikos. Rikokseen ’syyllistytään’ automaattisesti. Koko rikosoikeusjärjestelmämme perustuu siihen, että rikoksiin ’syyllistytään’. Ei voi kysyä, saako rikoksen tekijää syyllistää, koska syyllisyys on itsestään-selvyyttä.”

Santavuoren mukaan on kuitenkin aivan eri asia, pitääkö aina myös rangaista. Mutta rikoksia Santavuori ei hyväksy.

”Mutta eikö ulkomaalaisten arvosteleminen ole nykyään tabu?” hän kyselee. ”Haa, mutta tabut ovat minusta asioita, jotka ovat niin hävettyjä, ettei niitä voi edes käsitellä!” Antto huudahtaa. ”Rasismista kuitenkin keskustellaan avoimesti ja kovaäänisesti.”

Arto pudistelee päätään. ”Mutta tuntuu siltä, että jos maahanmuuttajissa on jotain vikaa, siitä ei saa puhua. En tarkoita mitään sekopäistä, vaan vaikka sitä, miten noissa halpispitserioissa tehdään hämääriä bisnestä.”

Antto tivaa, mistä tiedot ovat peräisin. Arto alkaa siteerata tutkimuksia sekä veroviraston tietoja. Jutta näyttää mielteliäältä, kuunnellen muiden keskustelua. ”Musta suurin ongelma on, ettei maahanmuuttajat halua integroitua suomalaisen yhteiskuntaan. Toki voi pitää oman kulttuurinsa, mutta ainakin osa ei halua noudattaa Suomen kulttuurisia normeja, ei aina edes oikeustajua”, Jutta alkaa julistaa. ”Toisaalta tietty vikaa on myös suomalaisissa. Kumatkin tuntuvat vaan murjottavan ja välttelevän toisia, eikä kosketusta synny.”

”MINUSTA AINA VÄLILLÄ tuntuu, että jos jostain ryhmää ei saa arvostella, niin ne ovat lapsiperheet. Ikään kuin raskaaksi hankkiutuminen olisi jonkinlainen saavutus”, Arto paheksuu. Jutta hymyilee pilkallisesti ja nyökkäilee. ”No lapsiperheet on ihan perseestä”, Antto puuskahtaa. ”Lisääntyminen on kahden ihmisen keskinäinen asia. Mitä ihmeen hienoa siinä on? Senhän pitäisi olla luonnollista ja siis yleistä, täysin normaalia. Ei mitään ihailtavaa tai erikoista...”

Jutta iskee väliin Anton vetäessä henkeä ja alkaa vuodattaa tuntojaan: ”Ihan älyvapaata vaatia kunnioitusta siitä, että on onnistunut

vääntämään pennun. Sitten valitetaan, miten elämä muuttunut ja on rankkaa läpäläpä. Se on hitto ihan oma valinta. Ei pidä hankkia lasta, jos siitä ei pysty huolehtimaan. Miksi yhteiskunnan pitäisi paapoa ja antaa erityisuuksia? Siis on joku lapsilisa ihan hyvä asia, mutta jotkut elokuvateatterien vauvanäytökset... Ärsyttää tollanen turha läpätys!”

Arto seuraa sivusta muiden tilitystä, uskaltautuen lopulta kommentoimaan väliin. ”Niin, öö, tietty lapsia tarvitaan että yhteiskunta rullaa ja silleen. Se vaan tuntuu tekevän ihmisen jotenkin pyhäksi. Suurimpia liikenneterroristeja tuntuvat olevan nuo rinnakkain lastenvaunuja tyrkkiävät tantat.” Antto syyttää tupakan ja nyökkäilee.

Arto rohkaistuu ja jatkaa: ”Ehkä syntyvyys vaan laskee, kun noi lapsiperheet näyttää niin huonoa mallia. Ei kukaan sellaisiksi halua tulla.” Jutta mutisee jotain vihaisen näköisenä. Kaikki hiljenevät hetkeksi. Tupakansavu kohoa kohti kattoa.

”MIKSI TÄLLAISTA PITÄÄ muutenkaan käsitellä ryhmäileistyksenä, kun ei maailma oikeasti ole sellainen?” Antto kysyy heilutellen savukettaan. ”Kaikki on lopulta yksilöistä kiinni. Minä henkilökohdalla tasolla olen lasten tekemistä vastaan, mutta se on mun mielipide.”

Arto kohauttelee olki-aan. Jutta venyttelee hartioitaan ja alkaa puhua mielteliäästi: ”Eikös tavallaan tabu ole puhua vanhempien kasvatusvastuusta? Siitä, että he ovat vastuussa kersoistaan?”

Vanhemmat syyttää kaikesta jotain koululaitosta ja muita instituutioita.” Antto tuhahtaa pilkallisesti. ”No tuo nyt on ihan paska!” hän tyr-mää. ”Kaikki syyttää muita. Yhteiskunta syyttää vanhempia, vanhemmat koulua ja koulu yhteiskuntaa. Sama piiri sit toisin päin. Kyllä minusta myös vanhempien vastuusta puhutaan, ja vanhempien ratkaisuja kyseenalaistetaan. Kaikki vaan yrittävät syyttää jotain muuta kuin itseään.”

Jutta hätkähtää ja siristää silmiään. ”No mutta kyllä musta vanhemmat syyttää opettajia lapsen kouluvaikeuksista ja muusta. Opettaja nyt vaan saa potkut, jos se sanoo että se teidän Ville vaan on huono ja laiska pikku paska, niin kuin se onkin.” Arto ja Antto nauravat ääneen, Jutta mulkoilee ensin vihaisesti ja hymyilee sitten itsekin.

”Niin, harvemmin sitä kuulee vanhempien menneen sanomaan opettajalle, että kiitti vitusti kun kasvatit meidän lapsen päin persettä”, Antto aloittelee. ”Kyllä se syyllinen on aina persoonaton. Jokin abstrakti asia. Just koulu, vanhemmat, yhteiskunta, köyhyys, tietokonepelit tai joku Marilyn Manson. Okei, Marilyn on persoona, mutta ymmärrätte pointin.”

ANTTO RYYSTÄÄ kahvia, Jutta katselee kadulle. Arto köhii vaivautuneesti. ”Tuota, välillä kyllä tuntuu, että kaikki... öö... eettisiin syihin perustuva arvostelu on kiellettyä”, hän huomauttaa. ”Ei saa mitenkään tuomita vaikka miten pettäisi tai muuta... päinvastoin, sellaista ihailaan ja neuvotaan ymmärtämään jossain hemmetin naistenlehdissä. Omaan moraalini pohjautuvien ratkaisujen tekeminen on sekin ihmeellistä. Absolutisti joutuu aina selittämään miksei ota viinaa, siinä missä ei kukaan juhliassa joudu kertomaan

”Mikä on sellainen rikos, joka ylipäättään pitäisi hyväksyä? Rattijuopumus, liikennerikos, pahoinpitely tai näpistys? Mikä?”

Santavuorella on selkeä vastaus siihen, mistä rikokset johtuvat: yhteiskunnan pirstaloitumisesta. ”Tutkimukset todistavat, että yhteiskunnan sirpaloituminen sekä avioerojen ja yksinhuoltajuuden lisääntyminen aiheuttaa ri-

kollisuuden kasvua, huumeiden ja muiden päihteiden käytön lisääntymistä ja yksilöiden syrjäytymistä. Kuulostaa ehkä kovalta, mutta niin se vaan oikeassa elämässä on.”

ALAKULTTUURIT Santavuorella on myös selkeä mielipide alakulttuureista. Ne eivät saa hänen siunaustaan.

”En hyväksy alakulttuureita. Tämä koskee erityisesti rikollisia alakulttuureita, kuten moottoripyöräajajia, skinheadeja, huumeajajia, satanisteja, kettutyttöjä ja pornoiteollisuutta. En hyväksy myöskään prostituutiota, vaikkei se olekaan rangaistavaa.”

Kahden pojan äiti Santavuori muistuttaa, ettei nuorison huonoa tai jopa törkeää käytöstä ja puhetta pidä automaattisesti suvaita. ”Heiltä ei pidä hyväksyä mitään, mitä ei hyväksyttäisi aikuisiltakaan.”

Santavuoren mukaan vallitsevien olojen puutteet saa ja pitääkin huomata, mutta hänen mukaansa on kyse oikeiden keinojen valitsemi-

sesta. ”Jos havaitsee yhteiskunnassa epäkohtia, niihin pitää puuttua. Ne pitää yrittää muuttaa tai poistaa.” Santavuoren mukaan kuitenkin esimerkiksi presidentti George W. Bushiin ja Amerikkaan voi ja saa suhtautua kielteisesti.

ARVOT Kuitenkin monien suomalaisten yhä vaalimat perinteiset arvot, kuten koti, uskonto ja isänmaa sekä Santavuoren listaamat hyvyys, ahkeruus, rehellisyys ja raittius saavat Rouva Syyttäjältä kylmää kyytiä. ”Vanhoihin arvoihin saa ja pitääkin suhtautua kielteisesti. Niille voi naureskella, koska ne ovat niin typerä.”

Santavuori uskoo Jumalaan, mutta muistuttaa, ettei valtauskonnonkaan pidä suvaita kaikkea.

”Meillä on uskonnonvapaus, joka koskee myös evankelis-luterilaista kristinuskkoa. Tämä joskus näyttää unohtuvan suvaitsevaisuusintoilijoilta, jotka vaativat poistamaan kristinuskon symbolit, jotta ne eivät loukkaisi muslimeja tai ateisteja.”

kärki

miksi ottaa boolia.”

Jutta kurtistaa kulmiaan ja näprää hiuksi-
aan. ”Tota, musta se on jännää, ettei esimer-
kiksi irtosuhdekulttuuria saa yhtään kyseen-
alaistaa. Jos vaikka puhuu moraaliseen rappi-
osta, se kuulostaa lähinnä koomiselta...” hän
pohdiskelee.

”Aikuisten alkoholinkäyttöön ei myöskään
saa puuttua. Kyllähän siitä puhutaan yleisellä
tasolla, mutta eivät ne lääkärit uskalla sa-
noa vastaanotolla Jormalle, että lopeta se viinan-
juonti tai kuolet kivuliaasti.”

ANTTO KULAUTTAA kahvin loppuun ja sytyttää toi-
sen savukkeen. Arto huiskii savua pois kädel-
lään ja jatkaa keskustelua. ”Niin, mutta mitä
sitten pitää... ööö... sallia ja suvaita? Missä kul-
kevat rajat?”

Antto kohauttaa olkiaan. ”Suvaita missä
suhteessa? Minä henkilökohtaisesti olen sitä
mieltä, että kaikki saavat tehdä ihan mitä

lystävät niin kauan kun eivät vahingoita sillä
ketään muuta.” Jutta maistelee teetään.

”No, ovatko esimerkiksi yhden yön suh-
teet sinusta hyväksyttäviä?” Arto painostaa.
”Minä en niitä harrasta”, Antto sanoo heti.

”Mutta jos jotkut sellaisen val-
linnan tekevät, se on heidän
asiansa. En pidä itseäni aukto-
riteettina, joka voi sanoa mikä
on oikein ja mikä väärin. Pää-
tän vain mitä itselleni sallin.”
Jutta tuhahtaa pilkallisesti.
”No, musta se on väärin juos-
ta ympäriinsä huoraamassa ja naimassa ketä sat-
tuu”, hän puuskahtaa.

”Onko kellään sitten oikeutta päättää, mikä
on väärin ja mikä oikein?” Arto nyökkäilee.
”No, tietty yhteiskunta vaatii sääntöjä pysyäk-
seen kasassa”, hän toteaa.

Antto on samaa mieltä: ”Yhteiskunta on
sosiaalinen kollektiivi, joten täytyy olla jotain

yleisiä sääntöjä koskien ihmisten välistä kans-
sakäymistä. Päätökset oikeasta ja väärästä ovat
henkilökohtaisia.”

Jutta pudistelee päätään. ”No, onko inesti
sinusta sitten väärin?”, Arto hyökkää. ”Jos ky-
seessä on vaikka aikuisen siskon
ja veljen välinen inesti, silloin
teknisesti ketään ei
vahingoiteta.”

Antto kohauttaa olkiaan ja
alkaa selittää, huiতোen samalla
käsillään. ”No, sitten ei. Se on
heidän päätöksensä. Onhan se
ajatuksena todella epämiellyttävä, mutta jos he
tulevat siitä onnelliseksi, niin miksi se pitäisi
estää? Ymmärrän kyllä, että mahdollinen jälki-
kasvu tuottaisi ongelmia.”

Jutta tuhahtaa epäuskoisesti. ”Kyllä musta
ihmisellä pitää olla oikeus tuomita toisen toi-
minta ja päättää itse mitä tarvitsee suvaita.”

Antto tumpaa tupakan.

MEILLE EI KERROTA KAIKKEA

ELINA KEMPPAINEN, teksti
MARKO HÄMÄLÄINEN, kuva

SUOMALAISET joukkoviestimet ovat avoimempia
kuin ennen. Journalistiliiton julkaiseman Jour-
nalisti-lehden päätoimittajan **Timo Vuorta-**
man mielestä aiheet, joita ei voi käsitellä, ovat
vähentyneet. Avoimuudella on kuitenkin kään-
töpuolensa.

”Avoimuus on mennyt sellaisille alueille,
jotka eivät ole yhteiskunnallisesti tärkeitä.
Julkisivuuhde on lisääntynyt valtavasti. Jos leh-
dissä esitellään sivukaupalla jonkun tämän vii-
kon julkiksen asioita, niin kyllähän se vie tilaa
muilta jutuilta. Tämä ilmiö on sukua tabuille.”

Myyvien aiheiden jalkoihin jäävät
Vuortaman mielestä esimerkiksi eri vähemmistö-
ajheiden asemaa käsittelevät jutut. Vähemmistö-
aiheet eivät herätä suuren yleisön kiinnostusta,
joten ne jäävät huomioimatta. Vuortaman mu-
kaan ne eivät kuitenkaan ole aivan tabuja.

Talouselämän ylivaltaa voidaan pitää tabuna.
Elinkeinoelämästä tehdään juttuja pitkälti sen
omilla ehdoilla. Tämä voi Vuortaman mukaan
johtua yksinkertaisesti siitä, että kriittistä tietoa
voi olla vaikea saada. Vuortaman mielestä toi-
mittajien pitäisi olla nykyistä rohkeampia.

”Globalisaatiosta saisi olla enemmän juttu-
ja tavallisten ihmisten näkökulmasta, koska ih-
misten elinolosuhteet tulevat muuttumaan aika
tavalla. Se on niin tärkeä asia, että siitä pitäisi
kirjoittaa muunkin kuin omistavan luokan nä-
kökulmasta.”

JOUKKOVIESTITIMET luovat käsitystä, että
globalisaatiota ei voi estää ja että se on kehityk-
sen luonnollinen kulku. Käytännössä tämä tar-
koittaa, että ihmisten pitää sopeutua muun mu-
assa siihen, että tavarat tehdään siellä missä on
halvinta.

Vuortama kritisoi tätä ajattelutapaa, jonka
mukaan joku kehitys on vääjäämätöntä. Hänen
mukaansa kehitys ei aina mene
niin kuin ennustetaan tai halu-
taan. Vääjäämättömyys-ajattelu
on keino tehdä asiasta tabu ja es-
tää keskustelu.

Nykymedian tabujen havait-
seminen on vaikeaa. Vuortaman
mukaan kymmenen tai kahden-
kymmenen vuoden päästä on
huomattavasti selvemmin näh-
tävissä, mitä asioita tänä päivän-
nä on arasteltu.

”Myöhemmin voidaan huomata, että on
suojeltu tätä tai tuota arvoa. Esimerkiksi että

meistä globalisaatio oli hieno asia, vaikka se 15
vuoden kuluttua voidaankin havaita jossain
suhteessa katastrofaaliseksi.”

Vuortama ei halua uskoa,
että median tabuista voisi olla
hyötyä, vaikka niiden voisi aja-
tella esimerkiksi suojelevan ih-
misiä.

”Tabuttaminen eli tabuiksi
tekeminen ei ole mielestäni oi-
kea tapa ohjata yhteiskuntaa.
Vaikka monet asiat ovat todel-
la pahoja ja ne pitäisi saada pois
päiväjärjestyksestä, niin salaamalla se ei onnis-
tu, eikä sitä pitäisi yrittää.”

VANHUSVALLAN VASTAISKU

TUUKKA TENHUNEN, teksti ja kuva

SUOMI 2020. Kaupunkien äänimaisema täyttyy kävelykeppien kopinasta. Neljännes suomalaisista on eläkeiässä tai jo jäänyt eläkkeelle. Ympäriinsä harhailevat vanhukset ovat yleinen näky, vaikeasti dementoituneiden määrän noustessa tasaisesti. Eduskunnan keski-ikä on yli kuudenkymmenen. Valtion talousvaikeudet ratkaistaan korottamalla veroja ja leikkaamalla muiden kuin vanhusten sosiaalietuuksia. Keskustellaan eläkeiän nostamisesta seitsemäänkymmeneen. Ilmaista työtä tekevien omaishoitajien määrä on noussut yli puoleen miljoonaan.

SUOMEA UHKAAVASTA väestörakenteen muutoksesta, koko kansan ikääntymisestä, on puhuttu julkisuudessa kyllästymiseen asti. Tulevasta työvoimapolusta ollaan julkisissa puheissa kovasti huolissaan, samoin hyvinvointijärjestelmän rahoituksesta ja toiminnasta. Keille eläköityvien suurten ikäluokkien kannattelu tulee lopulta kaatumaan?

Kirjailija **Reko Lundan** pelottelee eduskunnan joutuvan eläkepopulistien valtaamaksi. Nykyiset keski-ikäiset ovat olleet perinteisesti aktiivisin äänestäjäryhmä. Heitä on myös paljon.

Vuonna 2010 osassa kaupungeista joka toinen vastaantulija on yli 50, joka neljäs yli 65. Viime vaaleissa yli 60-vuotiaiden kansanedustajien määrä kaksinkertaistui. Kansanedustajien keski-ikä on tällä hetkellä 47 vuotta.

SOSIAALIGERONTOLOGIAN professori **Jyrki Jyrkämä** Jyväskylän yliopistosta tutkii ikääntyvien elämänlaatua ja eri ikäryhmien keskinäisiä suhteita. Hänen mukaansa ikäryhmien välisestä konfliktista ei näy merkkejä - ainakaan vielä.

”Ikä ei sinällään ole tekijä, joka saisi ihmisiä barrikadeille. Kysyä voisi, onko äänestysaktiivisuus sodanjälkeisten suurten ikäluokkien ominaisuus vai yleensä keski-ikään liittyvä ilmiö.”

Yritykset eläkeläispuolueiden perustamiseksi ovat tähän mennessä epäonnistuneet, eikä Jyrkämä usko niiden suosioon jatkossakaan. Eläkepopulismi perinteisten puolueiden sisällä on sen sijaan mahdollista, varsinkin jos nuoret nukkuvat vaalien yli.

VALTAKUNNALLISEN tason yhteentörmäyksien sijaan eri ikäluokkien edut todennäköisimmin kilpailevat paikallisella alueella, pienissä asioissa. Pienillä syrjäseutujen kunnilla on edessään vaikeita ratkaisuja. Ikääntyvä väestö tarvitsisi lisää palveluita, mutta poismuuton hillitseminen tarvitsee myös resursseja. Samalla verotulot kutistuvat ja terveydenhoitokulut paisuvat.

”Alueelliset vaihtelut ovat valtavia. Hyvä esimerkki paikallisesta konfliktista on Parikkala. Siellä on väestöstä reilu viidesosa yli 65-vuotiaita”, Jyrkämä kertoo. ”Kunnassa käytiin varsin värikästä debattia siitä, sijoitetaanko rahaa vanhushuoneisiin vai urheilukeskukseen. Urheilupuolen oletettiin houkuttelevan nuoria pysymään paikkakunnalla. Keskustelu aiheesta jatkuu yhä.”

NYT KOHTI eläkeikää matkaavat suuret ikäluokat ovat arvomaailmaltaan kovin erilaisia kuin nykyiset vanhukset. Lähivuosina eläkkeelle siirtyvät ovat tottuneet kuluttamaan ja harrastamaan.

Puhutaan nuoruuden ja aikuisuuden jälkeisestä ”kolmannesta iästä”, joka on omistettu elämästä nauttimiseen. Oman elintason lasku voi heille tuntua sietämättömältä.

”Nykyisillä keski-ikäisillä tuntuu olevan hyvin epärealistiset odotukset omista eläkepäivistään. Siinä voi seurata kova herätys. Kannattaa muistaa elintasoerot. Jo nyt Espanjassa elää 25 000 suomalaista eläkeläistä ja sitten on niitä, jotka elävät kansaneläkkeellä”, Jyrkämä pohdiskelee.

SUURIMPANA konfliktinaiheena Jyrkämä näkee raihnaisempien vanhusten huoltamisen.

”Jossain vaiheessa keski-ikäiset, nykyiset nuoret, voivat hyvin ryhtyä kyselemään, onko tämä heidän tehtävänsä.”

Vaikeasti dementoituneita vanhuksia on vuonna 2010 yli satatuhatta. Laitospaikkoja koko maassa on tällä hetkellä 35 000, ja määrä on ollut jatkuvassa laskussa. On hyvä miettiä, kuka hoitaa laitospaikkojen ulkopuolelle jäävät vanhukset – jos kukaan. Yleensä hoitaja on puoliso tai tytär.

”Suomessa on tällä hetkellä 26 000 virallista omaishoitajaa, jotka saavat siihen tukea. Arvioiden mukaan omaishoitajia on yhteensä jopa 300 000. Tämä on halpaa valtiolle”, Jyrkämä tuhahtaa.

IKÄÄNTYMISESTÄ johtuvat ongelmat tulevat koettelemaan lähitulevaisuudessa miltei kaikki Euroopan maita. Samaan joukkoon kuuluu myös Japani, missä eläköitymisaalto tulee olemaan vielä Suomeakin rajumpi.

”Eri maissa suuret ikäluokat rasittavat vanhetessaan yhteiskuntaa eri tavoin. Japanissa vastuu vanhuksista kuuluu vanhimman pojan vaimolle”, Jyrkämä kertoo. ”Perinteinen malli ei toimi, jos kyseinen nainen haluaa luoda oman työuran. Siellä ratkaisua haetaan teknologiasta ja tietokoneohjatuista älykodeista.”

POHJOISMAISSA valtiovalta on perinteisesti hoitanut vanhat ja raihnaiset. Viime aikoina julkisuudessa on keskusteltu kotiäitiydestä ja sen aliarvostuksesta.

”Ehkä tämä kotiäitikeskustelu on alkusoittoa, jolla pyritään siirtämään lisää hoitovastuuta omaisille myös vanhusten osalta. Tässä on ison ristiriidan mahdollisuus. Ei ehkä tarvita ikäryhmien välistä riitaantumista, ehkä syntyy omaishoitajien ja vanhusten välinen konflikti”, Jyrkämä miettii.

Sukupolvien välinen kriisi ei ole kuitenkaan vääjäämätön. ”Ei ole myöskään ennenkuulumatonta, että kuusikymppinen äänestää vaaleissa kaksivotosta”, Jyrkämä huudahtaa. ”Sosiologiassa puhutaan itseään toteuttavista ennusteista. Sukupolvien välisessä kriisissä voi hyvin olla kyse juuri siitä. Kun siitä puhutaan tarpeeksi julkisuudessa ja poliittisessa keskustelussa, ennustus käy toteen.”

TURVAVERKKO

TALKOOHENGEN VARASSA

JUKKA VAHTI, teksti ja kuvat

KATRI RAIMAN kaataa pöydällä oleviin mukeihin kahvia. Olemme kolmannen sektorin ydinalueella, tarkemmin sanottuna vapaaehtoisjärjestö Youth Against Drugs ry:n Jyväskylän toimipisteen keittiössä Rusokinkadulla. Talo on vanha, puinen ja vihreä. Mukin reunasta on lohjennut palanen.

Kolmas sektori vilahtelee poliitikkojen puheissa yhä useammin, eikä enää vain sivulauseissa. Se on rajoiltaan epämääräinen yhteis-

kunnan osa-alue, johon viitataan yleensä julkisen sektorin ja yksityisten markkinoiden jatkeena ja täydentäjänä.

YAD ry puolestaan on vuonna 1988 perustettu, ehkäisevää päihdetyötä tekevä yhdistys. Rusokinkadun puisen ruokapöydän äärellä juttelemme tukihenkilötoiminnasta, ihmisten kohtaamisesta ja itsensä likoon laittamisesta.

Teemojen äärellä olisi helppo heittäytyä juhlavaksi. Oranssilla penkillä pöydän toisella

puolella istuvaa Raimania kuunnellessa on kuitenkin hankala löytää merkkejä muusta kuin vilpittömyydestä.

VÄLITTÄMINEN ON valintoja ja valinnat ovat tekoja. Tällä hetkellä YAD:n vapaaehtoisena tukihenkilönä työskentelevä Raiman on ehtynyt tehdä paljon.

Koulutukseltaan 27-vuotias jyväskyläläinen on nuoriso-ohjaaja. Ammattikoulun jälkeen mieli teki poliisiksi, mutta koska opiskelupaikka poliisikoulusta jäi saamatta, hän päätyi puoli-vahingossa oppisopimuksella töihin perhekoitiin. Suurin osa asiakkaista oli mielenterveys- ja vammaispotilaita.

”Kun oikean välittämisen kautta rakentaa suhteita ihmisiin, niin niistä suhteista tulee helppoa aika laajoja”, Katri Raiman kertoo ajatuksistaan toisten auttamisesta ja elämästä yleensäkin.

Oppisopimuksesta alkunsa saanut työsuhde kesti seitsemän vuotta, kunnes viime talvena Raiman jäi pitkän pestin jälkeen työttömäksi. Uudessa elämäntilanteessa oli mahdollista paitsi aloittaa psykiatrisen hoidon erikoistumisopinnot aikuisopistossa, myös käyttää aiempaa enemmän aikaa vapaaehtoistyöhön. Toukuussa hän aloitti YAD:n tukihenkilönä.

VIIME KEVÄÄNÄ jyväskyläläinen, 23-vuotias **Samu Lamberg** oli päihteiden sekakäyttäjä vailla asuntoa ja hoito- sekä työharjoittelupaikkaa. Veljiensä avulla hän kääntyi YAD:n puoleen ja pyysi päästä mukaan tukihenkilötoimintaan.

Lamberg sai Katri Raimanin tukijakseen. Hän oli onnekas, sillä vastikään työttömäksi jääneellä Raimanilla oli keskimääräistä enemmän aikaa ja ammattitaitoa auttaa ongelmaista.

Aluksi Raiman järjesti tuettavansa vieroitushoitoon. Tukisuhteen alku kului tutustuessa ja molemminpuolista luottamusta rakentaessa. Raiman kävi säännöllisesti tuettavansa katsomassa ja rakensi samalla tukiverkostoa, jotta mies ei jäisi Jyväskylään palatessaan tyhjän päälle. YAD, päihdepalvelusäätiö ja A-kilta auttoivat.

Tavoitteiden asettelussa lähdettiin liikkeelle perusasioista. Repaleinen arki pyrittiin korjaamaan uudestaan ehjäksi: että aamulla tulisi noustua sängystä, että päivät rakentuisivat tiettyjen rutiinien varaan ja ettei vanha kaveriporukka veisi mukanaan.

KESKISORMI ON pystyssä. Lambergin mustan takin rintamuksessa oleva käsimerkin kuva lienee osoitus Raimanin mainitsemasta huumorintajusta, jonka avulla on selvitty vaikeimpien aikojen yli. Takin omistajalla on rauhallinen katse.

Lamberg on YAD:n toimipisteessä kuin kotonaan. Paikka on tuttu, sillä hän tekee täällä vapaaehtoistyönä erilaisia askareita vähintään kerran viikossa. Vastikään tummiksi värjäytyt hiukset ja parta herättävät hyväntahtoista vinoilua. Vasemmassa nimettömässä uutuuttaan kiiltävä sormus kirvoittaa onnitteluja. Lamberg

kiittelee, vastaa kun jotain kysytään, mutta ei lavertele turhia.

”Älyttömän hyvää kuuluu, oon pystynyt lopettamaan mielialalääkkeiden käytön ja mennyt juuri kihloihin”, Lamberg vahvistaa. Kihlatun kanssa on seurusteltu parisen kuukautta.

Asunto on löytynyt, seuraavana tavoitteena on hankkia työharjoittelupaikka. Lamberg on aiemmin suorittanut sekä puusepän että erikoismaalarin ammattitutkinnot. Halu olisi oman alan töihin.

”Sellaisen paikan kun löytäisi, missä nuorkaksi hommaa saisi yhdistettyä, eikä tarvitsisi heti alusta asti tehdä täyttä päivää, kun tietää ettei sitä vielä jaksaisi”, Lamberg toteaa toiveistaan.

TUKIHENKILÖSUHDE muuttuu ajan kuluessa kuten mikä tahansa ihmisten välinen suhde. Vähitellen rakentuva luottamus antaa rohkeutta päästää toinen pikkuhiljaa lähemmäksi ja uskallus puhua arkaluontoisistakin asioista lisääntyy.

Rusokinkadulla Sami Lamberg ja Katri Raiman vaihtavat kuulumisia kuin vanhat kaverukset konsanaan. Heidän edellisestä tapaa-

misestaan on kulunut viikko, puhuttavaa riittää luonnostaan.

”Kerran - kaksi viikossa tavataan ja soitellaan melkein päivittäin, jos on asiaa. Alussa esimerkiksi asuntoa etsiessämme näimme tietysti useammin”, Raiman kertoo.

YAD:n toiminta perustuu vertaistukeen. Järjestön näkemyksen mukaan nuoria ymmärtävät ja tukevat parhaiten toiset nuoret.

Tukihenkilösuhdetta ei kuitenkaan voi rakentaa pelkästään kaveripohjalle. Raiman myöntää usein miettineensä omaa rooliaan tukihenkilönä.

”Sillä tavalla pitää olla ammatillinen, että rajoja on asetettava jatkuvasti. Toisaalta toista ei saisi katsoa alas päin. Minun on kuitenkin ihan turha ruveta sanelemaan tavoitteita, ellei kaverilla itsellään olisi niihin motivaatiota.”

VARSINAISIA RIITOJA ei Raimanin ja Lambergin tukisuhteessa ole ollut. Kumpikaan ei ole joutunut paiskomaan ovia.

”**ITSE PITÄÄ MIETTÄÄ, KUINKA PALJON TOISEN HYVÄKSI ON JÄRKEVÄÄ TEHDÄ.**”

Harrastukseksi tukihenkilötoiminta vaikuttaa varsin raskaalta tavalta viettää vapaa-aikaa. Omaa jaksamista joutuu arvioimaan jatkuvasti.

”Kun kerran olen vapaaehtoinen, niin kehtään ei ole rajaamassa työtäni. Itse pitää miettiä, kuinka paljon on järkevää toisen hyväksi tehdä. Näistä voi onneksi jutella YAD:n työntekijöiden kanssa”, Raiman kertoo.

Tukitoimintaa varten ei olekaan olemassa valmista mallia, jonka mukaan voisi edetä johdonmukaisesti tavoitteesta toiseen. Käytännön tilanne, tuettavan tarpeet ja tukihenkilön kyvyt määrittelevät toimintatavat.

Paljon on kiinni tukihenkilön viitteliäisyydestä ja käytettävissä olevasta ajasta. Esi merkiksi asunon etsiminen kuuluu yleensä sosiaaliviranomaisten tehtäviin.

”Kaikki tukihenkilösuhteet eivät ole näin vaativia. Minulla kun oli luppoaikaa, niin ehdin uppoutumaan tähän näin paljon”, Raiman kertoo.

VAIKKA MONIA tavoitteita on jo saavutettu, työ ei ole vielä ohi. Katri Raiman uskoo tukihenkilösuhteen jatkuvan vielä ainakin vuoden verran, ehkä pidempäänkin. Käytännön kokemus on opettanut nöyryyttä.

Päihdeongelman hoitaminen on elinikäinen haaste, ei vuoden tai kahden saati seitsemän kuukauden mittainen projekti, jolla on alku ja loppu. Raimanin tapauksessa sama pätee välittämiseen yleensäkin. Työn ja harrastuksen välinen ero on kaikkea muuta kuin selkeä, sen hän myöntää itsekin. Kyse on asenteesta.

Hänelle tuottaa vaikeuksia kävellä kadulla hyväntekeväisyyskeräyksen ohitse kolikkoakaan lahjoittamatta. Ellei taskunpohjalta löydy annettavaa, Raimanin tekisi mieli mennä kääntämään kerääjälle taskunsa ja selittämään, että antaisi, jos olisi.

Hyvän tahdon teot ovat palkitsevia, maksettiinpa niistä palkkaa tai ei. Lähiaikoina Raiman palaa jälleen töihin, tällä kertaa kriisikeskus Mobilen palkkalistoille.

HYVÄ TAHTO EI RIITÄ

YHTEISÖLLISYYDELLÄ on Suomessa pitkät perinteet. Solidaarisuus ei tosin läheskään aina ole syntynyt pelkän hyvän tahdon tuloksena, vaan useimmiten syynä on ollut käytännön pakko.

Esiteollisessa Suomessa yhteistyö oli hyvinvoinnin - siis hengissäpysymisen - perusedellytys. Omavaraistaloudessa eläneissä talonpoikaisyhteisöissä yhteistyötä tarvittiin muun muassa kylien yhteisten vesimyllyjen rakentamiseen sekä metsästyksen ja kalastuksen tehokkaaseen organisointiin.

Yhden nuottakunnan nuotta saatettiin kutoa yhteen jopa 90 eri omistajan verkonnakkapaleista.

Talonpoikaisten ja työläisyhteisöillä oli myös omat tapansa huolehtia huono-osaisista. Koska sosiaalipolitiikka julkisessa mielessä kehittyi vasta 1900-luvulla, oli yhteisön sisäinen avunanto ainoa vaihtoehto.

VÄHÄOSAISTEN HYVÄKSI tehty vapaaehtoistyö oli modernien sosiaalipalvelujen esimuoto. Suomessa vapaaehtoista auttamistyötä tekivät aluksi lähinnä varakkaat naiset. 1900-luvun kuluessa monet vapaaehtoistyön muodoista ammatti- maistuvat. Sotien jälkeen kehitetyt, hyvinvointivaltioksi nimetyt järjestelmän myötä suuri osa sosiaalipalveluista vakiintui valtion hoidettaviksi.

Tällä hetkellä työnjako valtion ja järjestöjen välillä on muotoutumassa uudelleen. Vapaaehtoisjärjestöt tuottavat Suomessa jo 17

prosenttia sosiaalialan palveluista, ja määrä on kasvamassa. Hyvinvointivaltio kehittyi kohti hyvinvointiyhteiskuntaa, jossa paikallistason toiminnan merkitys on aiempaa suurempi. Kehitystä jouduttaa osaltaan myös Euroopan Unioni, jonka tiivistyminen väistämättä pienentää kansallisvaltioiden roolia sekä päätöksentekijöinä että käytännön toimijoina.

Hyvinvointipalveluja ei kuitenkaan kokonaan voida jättää kolmannen sektorin järjestöjen harteille. Kansallisvaltiota tarvitaan edelleen käytettävissä olevien resurssien oikeudenmukaiseen jakamiseen. Kolmas sektori on hyvinvointivaltiolle kelvollinen ja välttämätön jatke, mutta korvaajaksi siitä ei ole. Kaikkea kun ei voi jättää pelkän hyvän tahdon varaan.

POHJOINEN ZEN

KAMPPAILUA MIELEN KANSSA

MARKO HÄMÄLÄINEN, teksti ja kuva

VILLE VAINIKKA, 25-vuotias psykologian opiskelija, istuu naama vasten kiviseinää silmät puoliiksi ummessa. Olen Jyväskylän kampusalueen hiljentymistilassa, jonne pieni porukka meditaation harjoittajia kokoontuu kolme kertaa viikossa istumaan. Tarkoituksena on hiljentää mieli ajatuksilta.

Ensimmäiset ennakkoluulot mystisestä zenistä murenevät. Kenelläkään ei ole kaapua yllään, ja toistuvien ummm-mantrojen sijaan meditaatiotilassa kuuluu vain syvä hengitys ja vatsanmurina. Pelkoni hankalasta lootus-asennostakin osoittautuvat turhiksi; meditaatio tapahtuu pienen puupenkin päällä istuen.

”Zeniin liittyy niin paljon hämäämiä mielikuvia. Sanasta tulee tietenkin mieleen monet itämaiset jutut, ”**”**mutta siihen liittyy paljon muutakin”, Vainikka selittää.

VAINIKKA ON ollut mukana vuonna 2002 perustetussa Jyväskylän zen-yhdistyksessä alusta asti. Alkujaan zen on buddhalaisuuden meditaatiokoulukunta, mutta jyvskyläläisessä harjoituksessa itämaiset ajatukset muovautuvat arjen tarpeisiin. Harjoituksessa pyritään keskittymään vain omaan hengitykseen ja tyhjentämään mieli ajatuksilta.

”Normaalisti päässä tapahtuu koko ajan monenlaista. Mielen sisältöihin ei kiinnitä edes huomiota, ihminen on tavallaan ajatusten vietävänä.”

”Kun yrittää keskittyä niinkin yksinkertaiseen asiaan kuin hengitysten laskemiseen, huomaa sen olevan miltei mahdotonta. Tulee sellainen kokemus, että minä en ajattele, vaan minussa tapahtuu ajattelua.”

MEDITAATIO EI ole rentoutumisharjoitus. Fyysisesti istumameditaatio on pienen harjoittelun jälkeen väitonta, mutta henkisesti se vaatii pitkäjänteisyyttä ja sitoutumista. Vainikka näkee zenin liittyvän paljon ihmisen psykologiaan.

”Parin tunnin istumisen aikana mieleen nousee paljon sellaisiakin asioita, joita arkiajatelussa ei huomaa. Itse aloitin zenin, koska halusin oppia tuntemaan lisää itsestäni. Halusin tavallaan tulla tietoiseksi omista tavoistani, miten toimin elämässäni.”

”Meditaatio ei silti ole itsetutkiskelua, koska mieleen nousevia ajatuksia ei pidä ryhtyä analyttisesti käsittelemään, vaan niistä pyritään pääsemään irti.”

Kerrankin on siis lupa olla ajattelematta mitään. Mielen hiljentäminen vaatii kuitenkin

todellisia ponnisteluita. Istuessani silmät karuun kiviseinään kahlittuina mieleni harhailee arkisista asioista aivan tolkuttomiin pohdintoihin.

Muutaman sekunnin sisällä ajatukseni siirtyy luontevasti illan ruokalistasta kysymykseen onko Jeesus vihainen, kun harjoitan zeniä.

VAINIKKA LÖYTÄÄ mielen rauhattomuudelle teellisen selityksen.

”Psyologiassa on tutkittu, että ihminen kykenee keskittymään yhteen asiaan keskimäärin kaksi sekuntia, ennen kuin mieleen nousee jokin toinen ajatus. Mielestäni oma keskittymiskyky on parantunut: huomaa nopeammin, milloin ajatus lähtee juoksemaan.”

Kun zen-harjoitus alkaa tuottaa tulosta ja mieli ei enää poukkoile villisti ajatuksesta toiseen, zenin filosofia olisi tarkoitus siirtää muodollisen istumisen ulkopuolelle arkisiin askareisiin.

”Vaikutus näkyy siinä, että kykenee olemaan läsnä tekemisissään eikä ole vain irtonaisten ajatusten vietävänä. Jos esimerkiksi haravoi, silloin haravoi, eikä ajattele mitä tekee seuraavaksi”, Vainikka selventää.

JYVÄSKYLÄLÄISEN zenin arkisuus voi yllättää. Vainikka puhuu meditaation yhteydessä haravoinnista, siivoamisesta ja työelämästä, kun taas eräskin Siddharta Gautama havahtui meditoimalla kaiken katoavaisuuteen ja sai nimen Buddha.

Vertaus on kaukaa haettu, mutta zen on joka tapauksessa yksi buddhalaisuuden lukuisista koulukunnista. Vainikka nyökkäilee päättään, kysymykset uskonnosta ovat hänelle ilmeisen tuntuja.

”En näe itseäni buddhalaiseksi. Se tarkoittaisi jotain muuta kuin että istuu täällä kolme kertaa viikossa tai vaikka kotona päivittäin.”

”Tänne voi tulla hyvinkin erilaisista lähtökohdista. Meditaation kannalta ei ole tärkeää mitä uskontoa tunnustaa. Monet katoliset papitkin käyvät zen-luostareissa harjoittamassa meditaatiota.”

Jotakin pyhää meditaation toistuvissa rituaaleissa kuitenkin on. Meditaatio alkaa vaimealla kellonsoitolla, joka kertoo milloin on aika hiljentyä.

Hetken istumisen jälkeen harjoituksen vetäjä lähtee kiertämään meditaatiotilaa. Nostaessani käteni vastakkain hän käy napauttamassa ohuel-

la kepillä hartioideni akupunktiopisteisiin; ajatuksen on tarkoitus havahtua taas hengitykseen. Kiitän vetäjää pienellä kumarruksella.

Tovin päästä tuttu kellonsoitto keskeyttää istumisen, ja meditaatio jatkuu ympyrässä kävellen kädet ristikkäin rinnalla. Sitten sama kaava alkaa alusta.

”TOISINAAN NOUSEE MIELEEN TURHAUTUMINEN, ETTÄ MITÄ JÄRKEÄ TÄSSÄ ON ISTUA KAKSI TUNTIA PAIKALLAAN.

RITUAALIT ovat Vainikalle rutiineja. Kaavojen tarkoituksena on vain helpottaa meditointiin keskittymistä.

Hän näyttää harjoituksessa soitettavaa pientä metallista kelloa ja myöntää, ettei edes tiedä kellonsoiton hengellistä tarkoitusta.

Yritän edelleen löytää zenistä jotakin mystistä ja käännän keskustelun meditaation

perimmäiseen päämäärään, valaistumiseen. Vainikkaa hymyilyttää.

”Valaistuminen ei ole tavoitellistani, eikä oman harjoituksen kannalta ole edes ajankoh- taista mieltä sellaisia asioita. Uskon kuitenkin, että meditoinnin kautta voin muuttaa suhtautumistani itseeni ja muihin ihmisiin.”

”Oma harjoittamiseni on vielä sen verran alussa, että on vaikea arvioida miten meditaatio on vaikuttanut minuun tähän mennessä. Mie- lestäni olen kuitenkin päässyt irti joistakin hai- tallisista uskomuksista ja tottumuksista.”

JYVÄSKYLÄN ZEN-yhdistyksen tavoitteena on so- veltaa zen-perinnettä länsimaiseen kulttuuriin ja arkeen.

Itämaisista uskonnoista periytyneet ajatuk- set ovat irtautuneet alkuperästään ja sirpaloi- tuneet osaksi kulttuuriamme laajemminkin.

Itämaisuus tuntuu olevan trendi, joka näkyy yhä vahvemmin niin viihteessä kuin ihmisten harrastuksissa.

Harva kuitenkaan miettii esimerkiksi eri- laisten kamppailulajien filosofista yhteyttä buddhalaisuuteen.

Vainikan mielestä meditaatiokin saisi yleis- tyä mahdollisimman liki arkea.

”Harrastuksena zen on vielä melko eri- koinen Suomessa. Mitä enemmän se yleistyy normaalielämään, sen parempi. En näe trendeissäkään mitään pahaa: on ihan sama, mistä ihminen saa kimmokkeen harjoittami- seen.”

LIEKÖ IHMISSILLÄ sitten vääränlaiset luulot meditaatiosta, mutta suurimmalle osalle yksi istunto kolkkoa kiviseinää vasten on tarpeeksi. Pohjoisen zenin askeettisesta istumisesta ei ai-

nakaan toistaiseksi ole kehkeytnyt erityistä boomia.

”Johdantokursseilla käy parisenkymmen- tä ihmistä. On hyvä, jos heistä edes yksi ryhtyy zen-harjoittajaksi. Kaikille meditaatio ei vain sovi. Motivaation pitää olla sisäistä, että harjoit- taminen olisi mielekästä.”

”Toisinaan itsellenikin nousee mieleen tur- hautuminen, että mitä järkeä tässä on istua kaksi tuntia paikallaan monta kertaa viikossa. Semmoisina hetkinä miettii, että pitäisikö tämä lopettaa. Epäilyjen jälkeen olen kuitenkin aina palannut.”

Ensikertalaisella motivaatio – tai kantti – ei välttämättä riitä edes yhteen kahden tunnin ist- untoon. Harjoituksesta on kulunut kolmannes, kun poistun meditaatiotilasta pettyneenä suoritukseeni. Ulos päästyäni tuntuu kuin oli- sin ollut poissa pidempäänkin.

AAMUVUORO PUPUJUSSISSA

MIKKO MATTLAR, teksti ja kuvat

Huhtasuo on tunnettu yhtenä Jyväskylän pahamaineisimmista lähiöistä. Sieltä ovat ponnistaneet kuuluisuuteen vankilassa istuva mäkihyppääjä Matti Nykänen sekä hiljattain Suomen jääkiekkomaajoukkueen valmennuksesta käytöksen takia erotettu Raimo Summanen. Lähiön tavalliset ihmiset tekevät kuitenkin tavallisia asioita lokakuisena maanantaiamuna. Esimerkiksi tapaavat toisiaan lähiöbaari Pupujussissa.

KELLO ON YHDEKSÄN aamulla. Syysaamuinen pyöräretki läpi töihin matkaavan Jyväskylän päätyy monien mäkien ja mutkien jälkeen Lohikoskentielle, hieman ennen kääntymistä Huhtasuon suuntaan. Vauraasta keskustasta köyhälle alueelle matkustaminen käy polku-pyörälle liian raskaaksi, sillä takarengas alkaa pitää rytmikästä hankausääntä parisataa metriä ennen määränpäätä.

Talutan viimeiset sata metriä ja huomaan, että sisäkumi on tunkeutunut läpi renkaasta. Lopulta sisäkumi pamahtaa iloisesti puhki Huhtasuon ostoskeskuksen katon alla ja saa keskuksen läpi laahustavat hahmot kääntämään päätään.

Rikotut puhelinlinjat keskuksen vieressä kertovat omaa kieltään siitä, että viikonloppu näillä kulmilla on jälleen kerran ollut rauhaton. Suur-Jyväskylän lehden poliisipalstalla näin pieniä vahingontekoja tuskin noteerataan, mutta Jyväskylän luoteiskolkat saavat palstatilaa siellä muutenkin.

Maanantaiamuna katukuva on kuitenkin rauhallinen. Sitä värittävät lähinnä keski-ikänsä ylittäneet naiset, jotka vierailevat ostoskeskuksen kirpputorilla vaihtamassa kuuluisuuksiaan. Pupujussin vieressä leikkikentällä noin kymmenvuotias poika yrittää sytyttää tupakkaa ja viimein onnistuu siinä. Hän lähtee kävelemään ostarilta pois päin henkosia vedellen.

SISÄLLÄ LÄHIÖBAARISSA on tähän aikaan kymmenkunta ihmistä, jotka ovat jakautuneet muutama kantapöytä. Ikähaitari venyy kolmesta kymmenestä noin kuuteenkymmeneen, ja yhtä lukuunottamatta kaikki asiakkaat ovat miehiä. Istun tuopin ja 7 päivää -lehden kanssa tyhjiin pöytä, jonka vieressä aamuaan viettää kolmen keski-ikänsä ylittäneen miehen seurue. Baarin valkokankaalla näytetään moottoripyöräilyä, ja radio soittaa suomirokkia.

”Lauantai-iltana oli puhallutus tuossa Kangasvuoren koulun kohdalla, kun lähdin käymään Prismassa. Ei yhtään vapistuttanut...”, haalareihin pukeutunut vanha mies avaa naapuripöydän keskustelun. ”Minä puhalsin lau-

antaiyönä kotona omaan pilliin kaksi promillea ja aamulla menin töihin”, kauhtuneeseen flanellipaitaan ja lippalakkiin pukeutunut keskustelukumppani vastaa. Sitten nauretaan vähän ja hörpittää lisää aamuolutta.

VANHOJEN MIESTEN toveri viereisestä pöydästä haluaa aloittaa vakavan keskustelun. ”Minä ihmettelen tätä vammaista Vuoden urheilijaksi. Jos se valitaan, miksei ravihevosiä ole valittu?”, pöytänaapureitaan siistimmin pukeutunut mies sanoo lehdenluvun lomassa. ”Eihän se eläin mikään urheilija oo”, nurkkapöydästä vastataan välittömästi.

”No, onkos se urheilija tämä sitten, joka pyörätuolissa on?” mies jatkaa.

”Kokeile tuota kuinka luja pääset ite pyörätuolilla. Minä oon kokeillut”, lippispäinen vanha mies vastaa, ja keskustelu hiljenee vähitellen. Siististi pukeutunut mies alkaa puoliksi itsekseen selittää takavuosien ravihevosesta, joka olisi ansainnut vuoden urheilijan arvonimen, mutta huomaa pian todisteluyritykset tuloksettomiksi ja syventyy jälleen iltapäivälehteen.

”Hoitolapsista ei ole muuta kuin harmia. Eilenkin yöllä kahden aikaan se päätti, että nyt on leikkিতuntti. Ei sen päähän sovi kuin metrin halko. Hyvä on kyllä ettei se hauku, mutta kaikkea muuta sen pitää tehdä”, haalariasuinen mies sanoo hetken moottoripyöräilyä seurattuaan.

Hätäinen mielikuva pientä lasta koivuhallolla mätäkivästä isoisästä vaihtuu pian hieman asiallisempaan kuvitelmaan, kun mies jatkaa juttua sen verran, että hoitolapsi paljastuu koiraksi. Miehen poika on lähtenyt perheineen ulkomaille lomailemaan, ja koira on siksi aikaa jätetty isoisän iloksi kerrostaloon. Keskustelukumppanit hymähtelevät, mutta aamun toinen eläinaihe ei myöskään synnytä sen suurempaa keskustelua.

SCREENILTÄ NÄKYVÄSTÄ moottoripyöräilystä syntyy pian enemmän juttua. Selostaja erehtyy sanomaan jotakin tämän päivän kilpamoottoripyöräilyn ajonopeuksista, ja tämä herättää heti vastareaktion kantapöydässä. ”Kun minä olin pieni poika ja ajeltiin Pyynikillä, se mopo kulki kahtasataa helposti”, haalaripukuinen mies tuhahtaa. ”Kuusikymmentäluvun alussa oli villejä vehkeitä. Ne kisatkin lopetettiin, kun ajopelit kulki liikaa”, villapaitaan pukeutunut kolmas mies pöydässä säestää. ”Minä olin Pyynikillä toistakymmentä vuotta joka vuosi. Ajot tuli telkkaristakin silloin”, hän jatkaa. ”Joo, mutta Pyynikin ajot oli jo kau-

an ennen kuin televisio keksittiin”, haalaripukuinen täsmentää.

”Minä olin kattomassa kun Rike Lampinen ajoi jäähyväisajon. Simo Lampisen isä, se suksitehtailija”, hän jatkaa ja luo mahdollisuuden baarikeskustelulle tyypilliseen rönsyilyyn. ”Simo Lampisen kotona oon käynyt. Sillä on semmonen lato, jossa on joka ikinen Lampisen suksimalli seinään naulattu”, lippispäinen mies kertoo vastineeksi.

”Simo saa täydet pisteet siitä, että johtaa Jyväskylän ajoja, kun sillä oli poliokin”, villapaitainen mieskin havahtuu keuhmaan. Autourheilun maailmassa menestymällä saa osakseen kansan syvien rivien kunnioituksen.

”SE OLI VARMAAN joskus 40-luvun lopulla saanut sen polionsa. Silloin oli näitä epidemioita”, lippispäinen mies intoutuu muistelemaan. ”Sekin oli yhteen aikaan ettei se pystynyt ollenkaan kävelemään. Se oli pyörätuolissa ja sai erikoisluvalla ajokortin”, haalaripukuinen mies säestää. ”Olihan sillä Kääriäis-Ranellakin polio. Se antoi kaikille turpaan torilla jotka kitisi. Vaikka jalat oli huonot niin kädet oli nopeat”, lippispäinen alkaa kertoa tarinaa kaveristaan.

Kääriäis-Rane vaikuttaa otolliselta legendan päähenkilöltä, sillä hänellä oli hurrin nuoruuden lisäksi traaginen loppu. ”Ajettiin linkkaa yhdessä, mutta kun ne lähti Maran kanssa hakemaan rekalla kaveria lentoasemalta, Mara ajoi rekan mettään. Rane oli ympäröidään takapenkillä, putos kyydistä ja kuoli”, lippispäinen jatkaa, ja seurue hiljenee. Ranea on hyvä muistella hetkinen itsekseen.

”VOI HELVETTI, pitäis huomenna lähteä uistinta vetämään”, villapaitainen mies tokaisee hiljaisuuden jälkeen. Vastaus jää kuitenkin tulematonta, sillä baariin astuu sisälle farkkutakkinen mies, joka tervehtii kantapöytäisiä.

”Ei niillä oo tähän aikaan antaa noin isosta rahasta takaisin”, lippispäinen mies huikkaa uu-

delle tulokkaalle, kun hän yrittää maksaa oluttaan 20 euron setelillä. Vaihtorahaa kuitenkin löytyy, ja mies kävelee kantapöydän viereen tuoppi kädessään.

”Onko työpäivä?” lippispäinen mies kysäisee häneltä. ”Iltaviikko perkele”, farkkutakkinen vastaa. ”Voi maksa parkaa”, lippispäinen tokaisee takaisin ja virnistää. Farkkutakkinen nappaa pöydästä maakuntalehden vitsikkäästi nimetyn kakkososan, mutta lippispäinen keskeyttää yrityksen sanomalla: ”Koko lehden saat. Saat sä jäädäkin, jos oot hiljaa”.

FARKKUTAKKISEN LIITYTTYÄ seuraan miehet jatkavat kalastusaihetta, mutta puheen voimakkuus vähenee, eikä sitä enää kuule viereiseen pöydään. Ainoastaan hajanaisia lauseita kantautuu korviin. ”Kymmenen yhdentoista millin verkolla lähdetään.” ”21-milliseen asti.” Ajan kalamuskeskustelun on käyty, ja tuoppien tyhjennettyä haalariasuinen mies päättää poistua.

”Mä taidan lähteä nukkumaan pariiksi tunniksi. Tää lapsenhoitajan elämä on kovaa”, hän tokaisee ja nousee paikaltaan. Lippispäinen mieskin lähtee vedoten illalla odottavaan ajovuoroon. ”Tiedä milloin sitä ollaan tuolla lepikossa, kun aina pimeällä ajaa”, hän sanoo, röyhtäisee ja lähtee.

Alan itsekään vähitellen tehdä lähtöä. Radiosta tulee www.help.fi nettipalvelun mainos, jossa naisääni vannottaa kuuntelijoille: ”Parempi toimia, ennen kuin huumeista tai juomisesta tulee itselle tai läheiselle ongelma.” Ehkä tästä viisastuneena lähipöytänsä ilmestynyt nelikymppinen mies ottaa kännykän esiin ja tilaa itselleen taksin, vaikka hänellä on täysi tuoppi olutta edessään.

TAKKIA PUKIESSANI mies katsoo minua niin pitkään, että hämmennyn. Lopulta hän hihkaisee: ”Hei kaveri! Miksi sulla on nuo ketjut? Mun poika on kahdeksan ja haluaa kaikki mahdolliset ketjut, ja mä mietin että mistä se muoti tulee.”

Selitän ratkaisunani puoliksi käytännöllisyydellä ja puoliksi tyylillä, ja mies nyökkäilee. En kuitenkaan suoraan osaa sanoa hänelle, mistä nuorisokulttuurin tyylisuunnasta avainketjujen käyttö on lähtenyt.

”Joo, onhan se käytännöllinen ja näyttävä. Vaikka on sitä näyttävyyttä muutenkin, jos suoraan sanon. Vähän semmoista erilaista tyyliä”, mies sanoo ja nousee lähteäkseen kohti ulkona odottavaa taksia. Baari hiljenee vähitellen.

Aamuvuoro on päätynyt.

Toisella tavalla KAUNIS

HANNA KUONANOJA, teksti ja kuva

VANHOISSA saduissa puhutaan prinsessoista, joiden kauneus on kuulu valtakunnan joka kolkassa. **Jenni Rantaa** katsoessa ei ensimmäiseksi tule mieleen prinsessa, mutta hänen kauneutensa kyllä tunnetaan. Kertoessani etukäteen arviolta kymmenelle ihmiselle, ketä aion haastatella, ehdin sanoa ”eräs tyttö, jolla on impl...”, ja minut keskeytetään joka kerta. ”Niin, se on se Jenni.”

Kahvilaan astelee nuori nainen, jonka ulkonäkö herättää kieltämättä huomiota. Kasvoissa on lävistyskiä ja korvissa raskaat korut, jotka venyttävät korvalehtiin suuret reiät. Hiukset on ajeltu pois. Päästä koristaa otsalta niskaan ulottuva rivi metallisia implantteja. Näihin voi ruuvata kiinni piikitkin, jolloin ”kampauksesta” tulee punk-henkinen. Lisäksi koko tyttö on tatuoitu päästä varpaisiin niin, ettei hän yhdeltä istumalta itsekään tunnu muistavan, mihin kaikkialle on kuvia laitattanut.

Ranta hölmistyy hieman, kun kysyn, onko hän omasta mielestään kaunis. ”Ei tuollaisia asioita tule mietittyä koskaan”, hän sanoo.

Lävistysten, implanttien tai tatuointien ottamiseen ei hänellä ole koskaan liittynyt mitään filosofiaa. Ensimmäisen lävistyksensä hän otti napaan vajaa kymmenen vuotta sitten, jolloin lävistykset eivät vielä olleet kovin yleisiä. Miksikysymykselle hän kuitenkin kohauttaa olkiaan. ”Perimmäistä syytä en todellakaan osaa sanoa.”

MUTTA EI kai kukaan laitattaisi kehoonsa näkyviä lävistyskiä, ellei pitäisi niitä kauniina? Ranta myöntääkin, että implantit ja lävistykset ovat hänestä hyvännäköisiä. Hän on aiemmin tehnyt lävistyskiä työksensä, ja silmä on jo harjaantunut näkemään, mikä näyttää hyvältä ja mikä ei. Kaikki ei Rannan mukaan missään nimessä sovi kaikille.

”Lävistykset ja implantit ovat kauniita, kun ne ovat oikeassa paikassa. Lävistyksiä tehdessä tuli aina asiakkaan lähdeTTYä kommentoitua, että ’näyttipä hyvältä’ tai ’ei muuten sopinut ollenkaan.’”

Ranta on saanut huomata, miten ihminen määrittellään ulkonäkönsä perusteella. Moni on tullut tivaamaan, mikä tyttö oikein kuvittelee olevansa ja ”mikä helvetin järki tuossa oikein on”.

Ranta on kotoisin pieneltä paikakunnalta, Huittisista. Kun hän 90-luvun puolivälissä oli kaksi vuotta Saksassa ja laitatti siellä lävistykset nenään, korviin, kieleen ja napaan, ei paluu kotiin ollut helppo.

”Isä sai hirveän kohtauksen ja oli valmis maksamaan paljon, jos ottais ne pois. Sanoin, että otan aivan ilmaiseksi, jos siltä tuntuu”, Ranta kertoo.

”**MONI ON TULLUT TIVAAMAAN, MIKÄ HELVETIN JÄRKI TUOSSA OIKEIN ON.**”

MONIMUOTOISUUTTA JA VAJAVAISSUUDEN ESTETIIKKAA

TYYPILLINEN käsitys mallitoimistosta: suuri valikoima jokseenkin samalta näyttäviä nuoria naisia – pitkiä, hoikkia, puhdaspiirteisiä. Persoonallisuutta voivat olla nöpönenä tai aasialaiset kasvopiirteet. Ja Lost Beauty Models -mallitoimiston vastaus: tatuoituja ja lävistettyjä malleja, piikkipäitä, kaljuja naisia, erikoisia hiusleikkauksia.

Lost Beauty Modelsin nettisivuilla kerrotaan, että yksi toimiston perustamisen syistä on ollut juuri kyllästyminen ”persoonattomiin, anorektisen näköisiin malleihin”.

”Oikeastaan tarkoituksemme ei ole vastustaa yleistä kauneuskäsitystä vaan paremmin tuoda esille toisenlaista näkemystä”, kertoo **Lassi Lindqvist**, toinen mallitoimiston perustajista.

Hänen ja Jussi Rannan lähtöajatuksena on ollut koota saman katon alle ihmisiä, jotka ovat omalla tavallaan kauniita mutta perinteisesti ajatellen kaikkea muuta kuin mallityyppiä.

LINDQVISTIN mielestä on sinänsä erikoista, että body modification, kehonmuokkaus, nähdään muoti-ilmiönä ja traditionaalisen kauneuskäsityksen vastakohtana.

”Sillä, mikä meidän toimistossamme nähdään esteettisenä, on monituhatuotiset perinteet. Kehonmuokkaukseen verrattuna esimerkiksi kristinusko on vain lyhytikäinen muoti-ilmiö”, Lindqvist hymähtää.

Lindqvistin mukaan ihmisellä on aina ollut pakkomielte omasta ulkonäöstä ja sen kohentamisesta. Periaatteessa kehonmuokkaus ei ole

”**KEHONMUOKKAUKSEEN VERRATTUNA ESIMERKIKSI KRISTINUSKO ON VAIN LYHYTIKÄINEN MUOTI-ILMIÖ.**

sen kummempi ilmiö kuin meikkaus tai puukeutuminen, mutta muutos on pysyvämpi. Tatuointeja tai implantteja ei niin vain vaihdella sen mukaan, millaisella tuulella sattuu olemaan.

Tatuoinnit, lävistyksiset ja implantit ovat Lost Beauty Modelsin juttu, sillä Lindqvistin mukaan se rajaa joukon tarpeeksi suppeaksi. Mallitoimiston listoilla on kuitenkin myös kaksi täysin lävistämätöntä mallia, joista toiselta puuttuu yksi jalka ja toiselta molemmat. Lindqvistin mielestä myös tällainen vajavaisuuden estetiikka on kiinnostavaa.

LOST BEAUTY Modelsin mallien kauneus on kuitenkin vain yksi kauneuden lajeista. Pitäisikö erilaisuus kuitenkin huomioida laajemminkin? Nuoret, solakat naiset tai päästä varpaisiin tatuoidut edustavat yhdessäkin vain pientä osaa ihmisistä. Missä piileksii kaljuuntuva, harvahampainen mies? Viskoosileningeissä viihtyvä pyylevä nainen? Ihmiset, joilla on rujot kasvopiirteet? Kehitysvammaiset ja onnettomuudessa vammautuneet?

Lindqvist näkisi erinäköisten ja -kokoisten ihmisten kirjon mielellään myös mallitoimistojen listoilla.

”Olisihan se kauheaa, jos mainosten mallit olisivat aivan homogeenisiä”, Lindqvist sanoo ja muistuttaa, että esimerkiksi Iso-Britanniassa on jo mallitoimisto, joka välittää ”isoja, rumia ja vanhoja” malleja.

”Monimuotoisuus on nyt haluttua kaikilla muillakin aloilla. Ja minusta se on varsin toivottavaa.”

Ei tuntunut. Ei, vaikka samankaltaisia reaktioita on saanut kohdata joka puolella. Intiassa esimerkiksi tuntui olevan todella vaikeaa, että naisella ei ole hiuksia.

”Romania taas oli jotain ihan hirveää. Siellä osoiteltiin ja huudeltiin ihan avoimesti. Kaupassa minua juostiin piiloon takahuoneeseen.”

NYKYÄÄN Ranta kertoo jo oppineensa sulkemaan osoittelun mielestään – paitsi silloin, kun se hänen sanojensa mukaan ”menee aivan yli” ja haittaa normaalia olemista.

”Monet olettavat suoraan, että implantit ovat joku oikeutus käydä käsiksi, koskea päähäni. Enhän minäkään mene koskettelemaan kenenkään hiuksia”, Ranta toteaa.

Nykyisin suhtautuminen on kuitenkin yhä yleisemmin positiivista. Lävistyksistä on tullut muotijuttu. Nainen, jolla on kalju tai vain vähän hiuksia, ei ole enää kummajainen.

Implantit ovat kuitenkin vielä sen verran harvinaisia ja monen mielestä varmasti hurjan näköisiä, että tuijottelijoita riittää.

”Se on hassua, että miehille ulkonäköni tuntuu olevan vaikeampi asia kuin naisille. Mikä hän siihenkin on synnä”, Ranta miettii.

Olisiko se, että hän astuu miesten alueelle? Pienikokoisessa naisessa on sellainen määrätatuointeja, että niihin peittyisi suuri osa miehestäkin. Päänsä kaljuna pitävä ja aina ilman meikkiä kulkeva nainen ei mahdu perinteiseen naisen muottiin.

Rannalle ei ole mikään ongelma, ettei häntä kohdella ”naisellisenä naisena”. Aivan äijä ei hänkään ole.

”Parin bändin kanssa on ollut puhetta, että lähtisin mukaan kiertueelle myymään paitoja. Mutta siinä on tullut seinä vastaan, kun pitäisi sitten asua niiden kanssa samassa vaunussa ja elää muutenkin kuin jatkät. Siinä vaiheessa olen tyttö niille.”

Ja vaikka Ranta ei koskaan meikkaa, vaatteiden kanssa hänkin joutuu toisinaan tuskailemaan. Kahden kenkäparin välillä arpominen saattaa viedä niin kauan, että töihin ei millään meinaa ehtiä.

Ranta kertoo kiinnittävänsä itse huomiota toisten ulkonäköön hyvin harvoin.

”Kaunein henkilö, jonka olen nähnyt, oli kalju. Muistan miettineeni vain, miten joku voi olla niin kaunis. Harva olisi varmaan ajatellut hänestä sillä tavoin kuin minä.”

EHKÄ ASIA vain on niin, että suurin osa ihmisistä oppii pitämään kauniina jokseenkin samanlaisia asioita. Jotkut taas katsovat asioita toisin silmin. He eivät koskaan opi ymmärtämään yleistä kauneuskäsitystä.

”Mitä se ’yleinen’ oikeastaan on?”, Ranta kysyy. ”Ehkä minun käsitykseni kauneudesta on erilainen. Mutta en ajattele sellaisia asioita koskaan.”

JOKA PELKÄÄ, JUOKSEE

MARJA HONKONEN, teksti ja kuva

Kirjailija-dramaturgi Marjo Niemi kieltäytyy silkkihansikkaista käsitellessään yksinäisyyden ja menettämisen pelkoa. Juakse ko hullu -näytelmässä hän pistää pikku-Saaran juoksemaan molempien edestä.

”JOKAINEN ihminen juoksee pakoon. Jos ei ole resursseja ottaa vastaan jotain tai käsitellä menneisyyttään, niin aika äkkiä se tuottaa virtaviivaista liikettä – tai no, pikemminkin säntäilyä puistossa. Kun ihmiselle kasataan tarpeeksi paineita, se toimii ja kipittää, minkä kintuistaan pääsee.

Siksi Juakse ko hullussa sedän valmentama juokseminen on kuusivuotiaalle Saarelle juuri oikea asia. Kun pieni ihmisen kantaa huolta koko maailmasta ja alkaa ratkoa perheensä ongelmia, konstit on monet. Ainoa, joka kantaa aikuisen vastuun, on mummu, ja sekin kuolee. Saara yrittää estää hautajaiset. Sillä ei ole resursseja päästää ainoata, joka antaa sen olla lapsi.”

”MÄ OLEN Saaran taapaaan kotoisin pieneltä paikkakunnalta, Eurasta, ja sanotaan, että myös selviämisen pakko on jotain, minkä otti itselleen jo pienenä. Näytelmä on hirmu omakohtainen. Se syntyi organisaanisesti siinä vaiheessa, kun omassa elämässä pyörä pyörähti, ammatti alkoi olla selvä ja rupesi miettimään, mistä kirjoittaisi. Ja kyllä ne teemat edelleen tunnistaa.

”KUN IHMISELLE KASATAAN TARPEEKSI PAINEITA, SE TOIMII JA KIPITTÄÄ, MINKÄ KINTUISTAAN PÄÄSEE.

Ihmettelisin, jos joku ei tuntisi menettämisen pelkoa. Se tulee jostain syvältä. Eläimelliseltä puolelta.”

”MUUTAMIA vuosia ollaan puhuttu entisistä asioista ja arvoista lyhyen matkan juoksemisen sijaan, mutta mä olen huomannut, että vaatii paljon pysyä kasassa tässä ajassa. Näytelmän teemoista syntyi myös kirja Juostu maa. Mä yritin kirjoittaa ihan muusta, mutta Saaran tematiikka nousi mun ja koneen väliin. Se on ehkä hurjin ikinä, mutta mä pidän suoraan puhumisesta.

Mä myös prosessoin paljon kirjoittamisen kautta. Pienenä mä luulin, että se ihan luonnollista – että kaikki kirjoittaa tai pitää päiväkirjaa. Vasta nolon myöhään mä tajusin, ettei se nyt ihan niinkään ole.

Kyllä mä pystyisin olemaan onnellinen kirjoittamattakin. Opiskeluaikana sitä kuitenkin huomasin, että se, mitä tekee eniten, nostaa sun persoonassa esiin toisia puolia ja hälventää toisia. Voishan se olla, että jos lopettaisi, niin palautuisi ennalleen. Kyllä mä koen ensisijaisesti olevani ihminen, enkä dramaturgi tai kirjailija.”

”SE, MISSÄ elän omassa elämässä, nostattaa tietysti joitakin aiheita kiinnostavaksi juuri mulle. Jossakin ihmisessä loistaa yhtäkkiä joku hahmo. Tai olen näkevinäni jossain tilanteessa jonkun dramaturgian ja kirjoitan ylös – just näitä ärsyttäviä piirteitä, jotka läheiset näkee.

Nyt mä olen silti ihan helpottunut, kun sekä kirja että näytelmä saavat ensi-iltansa. Saaran tematiikka on ollut aktiivisena niin monta vuotta, että tällä hetkellä sen kokee epäkiinnostavaksi. Se vei kauan ja oli intensiivistä, mutta se on nyt käsitelty loppuun. Onhan se silti kauhun läheinen – jokaiselle ihmiselle, joka analysoi ja uskaltaa kysyä, että pelkäätkö? Ja väittäisin, että vastaus on myönteinen. Saara seuraa mukana aina.”

Juakse ko hullu-näytelmän ensi-ilta
Jyväskylän kaupunginteatterissa
20.11.

“EN HALUA NÄYTTÄÄ 80-LUVULLA KUOLLEELTA”

Tositv, muistomerkkimuoti ja baarikäytös saavat mielipidepalstalla kritiikkiä, QRIO-artikkeli kiitosta.

VIIME NUMERONNE (Pora 10/2004) sinänsä kattava hautakivivertailu herätti enemmän kysymyksiä kuin antoi vastauksia.

Kerroitte yksilöllisten, entistä suurempien hautakivien olevan muodissa juuri nyt. Kukaan ei enää halua 80-lukulaista punakiveä puhumattakaan 70-luvun harmaista, suorakulmaisista elementtilohkareista.

Huolestuin tyylistäni. Läheisistäni kukaan ei läpäisisi ainuttakaan tyylikoulua kuin korkeintaan välttävin arvosanoin, ja juuri heidän olisi aikanaan tarkoitus kiven valita.

Tuossa vaiheessa lienen luonnollisista syistä estynyt lausumaan painavan sanani. En kuitenkaan halua näyttää 80-luvulla kuolleelta. Punakivi ei pue persoonaani alkuunkaan.

Kiveä on myös hankala valita etukäteen. Jos valitsen muistomerkkini huomenna ja tarvitsen sitä vasta 15 vuoden päästä, valintani ei mitenkään voi pysyä ajan tasalla.

Olisinkin tiedustellut, onko Suomessa asialle vihkiytyneitä asiantuntijoita, kuten stylistejä, joiden haltuun asian voisi levollisin mielin jättää. Olisin vastauksesta kiitollinen, sillä asia vaivaa minua niin paljon, ettei uni tahdo öisin tulla silmään.

Rauhaisaa lepoa kaipaava

KERROITTE viime numerossa, että Japanissa ystävän voi korvata QRIO-robotilla. Mielestäni se on hieno ajatus, koska minulla on näätätarha, eikä kukaan siksi halua sosialisoida kanssani. Aion muuttaa näätineni Japaniin, jos niitä ystäviä ei saa tilattua Suomeen. Kiitos, kun annoitte elämäleni valon.

Näätänainen

LÄHEISISTÄNI

KUKAAN EI LÄPÄISISI

TYYLIKOULUA, JA

JUURI HEIDÄN OLISI

AIKANAAN TARKOITUS

HAUTAKIVENI

VALITA.

VIIME PORASSA oli artikkeli “Tosi-tv:n tähdet”. Anteeksi, mutta mitkä tähdet? Niissä ohjelmissa vain joukko matti ja majameikäisiä nolaa itsensä koko maan tai jopa pahimmillaan

koko maailman silmien edessä.

Koko tosi-tv genre on täysin tarpeeton! Onko todella niin, ettei hyvälle laatudraamalle löydy enää tarpeeksi katsojia? Vai haluavatko televisioyhtiöt ansaita helpoaa rahaa ajattelematta mitä tekevät ohjelmien laadulle? Ehkä sillä ei ole mitään väliä niin kauan, kun rahaa tulvii ovista ja ikkunoista. Luoja varjelkoon meitä suomalaiselta BigBrotherilta, puhumattakaan I'm A Celebrity...Get Me Out of Here- sarjasta! Kohta ei voi katsoa enää mitään, jos haluaa välttää nämä tosisekoilut.

Onko tämä “tosi” muka todellista? Ja pah. Kaikkihan sen tietävät, että Selviytyjissä on kisailijoiden leirin vieressä apujoukot. Voisin lyödä vaikka vetoa, että myös Unelmien Poikamies-sarjan päähenkilökin tiesi heti,

“Baarissa sikailu on normi”, Pirjo Jyväskylästä purnaa.

kenet haluaa, mutta juttu on editoitu niin, että poikamiehellä muka olisi vaikea valinta edessä. Koko tosi-tv on yhtä editoinnin ja hyväksikäytön juhlaa tavallisten ihmisten kustannuksella. Ja saisitte Porassa hävetä, että julkaisitte jutun tästä häpeällisestä genrestä!

Törkyyn kyllästynyt

ALA-ASTEELLA joutui rimpuilemaan rekillä, ja yläasteella oli ikävää joutua joukkueeseen viimeisenä valittuna. Jalkapalloharjoituksissa sai rehkiä pikku keuhkot rasisuksesta puhkuen, pelit kuluivat silti vaihtopenkillä. Kun peleihin pääsi mukaan, korviin kantautui vieraiden

vanhempien haukkuja: ”Voi perkele, tule pois sieltä, jos ei peli maistu! Ei armoa, veren maku suussa!” Koululiikunnasta katoaa viimeinenkin ilo, jos opettaja muistaa vielä pilailulla heikoimpien kustannuksella. Opettajan näppärä lausahdus saa ehkä muun luokan nauramaan, mutta pilkan kohteelle sitä voi muodostua kynyns, joka nousee aina uudelleen takaraivoon kummittelemaan.

Lisää koululiikuntaa! Vähemmän

limsa- ja karkkiautomaatteja! Vai kannattaisiko sittenkin miettiä koulujen ja urheiluseurojen suhtautumista lasten liikuntaan?

Kömpelö rekillä

TAKANA LAUANTAI-ILTA suositussa yökerhossa. Saldo: useita kouraisuja takapuolesta, alapäähuumoriamia tuntemattomilta, aggressiivinen runtaus tanssilattialla ja kruununa vessanlattialta peräisin olevaa oksennusta kengän pohjissa ja housunlahkeissa... Kauniit ja trendikkäät nuoret aikuiset juhli-

vat vetämällä perisuomalaiset änkyräkännit ja käyttäytymällä kuin teini-ikäiset. Aamalla päätä särkee, vieressä on joku tuntematon ja illan ilot ovat menneet muistin mukana.

Mikä nuoria aikuisia vaivaa? Missä ovat aito hauskanpito ja hyvät tavat? Sikailu on normi, kohteliaisuus friikkiä, nörttiä ja luuseriutta. Jos kritisoi, vika on ilonpilaajan asenteessa: “olisit otanut enemmän viinaa”. Siis dokaillaan ja mokaillaan - se on muotia!

Pirjo Jyväskylästä

”**KOKO TOSI-TV-GENRE ON TÄYSIN TARPEETON!**”

PORA

Jyväskylän yliopiston
3. vuoden journalistiikan
opiskelijoiden julkaisu

PÄÄTOIMITTAJA

Jukka Vahti

TOIMITUSSIHTEERI

Maisa Lehtovuori

TOIMITUS

Sanna Hillu

Marja Honkonen

Marko Hämäläinen

Maija Kauppila

Elina Kemppainen

Tuomas Kokko

Hanna Kuonanoja

Maisa Lehtovuori

Mikko Mattlar

Tuukka Tenhunen

ULKOASU

Maija Kauppila

Hanna Kuonanoja

Mikko Mattlar

KANNEN KUVA

Maija Kauppila

JULKAISIJA JA

KUSTANTAJA

Jyväskylän yliopiston

Viestintätieteiden laitos,

journalistiikka

LEHTORI

Tapani Huovila

PAINOPAIKKA

Kopijyvä, Jyväskylä

PAINOMÄÄRÄ

100

TILAA PORA PÄÄSET SYVEMMÄLLE

- VUOSIKERTA KESTOTILAUKSENA 145 e
 VUOSIKERTA MÄÄRÄAIKAISENA 160 e

TILAAJA

LÄHISOITE

POSTINUMERO POSTITOIMIPAIKKA

PUHELINNUMERO

EMAIL-OSOITE

MIETI VIELÄ: ONKO TÄMÄ OIKEA TILAUSKUPONKI?

PORA
EI MAKSA
POSTIMAKSUA

PORA

VASTAUSLÄHETYS
TUNNUS 12345678
PL 35 40014 JYVÄSKYLÄ